

Ένας Χρόνος Μνημόνιο – Ο ρόλος των Επιχειρήσεων στη Βιώσιμη Ανάπτυξη της Ελλάδας

Γιάννης Στουρνάρας

*Καθηγητής Οικονομικών, Τμήμα Οικονομικών, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
& Γενικός Διευθυντής IOBE*

Άγγελος Τσακανίκας

Υπεύθυνος Ερευνών IOBE

Μιχάλης Βασιλειάδης

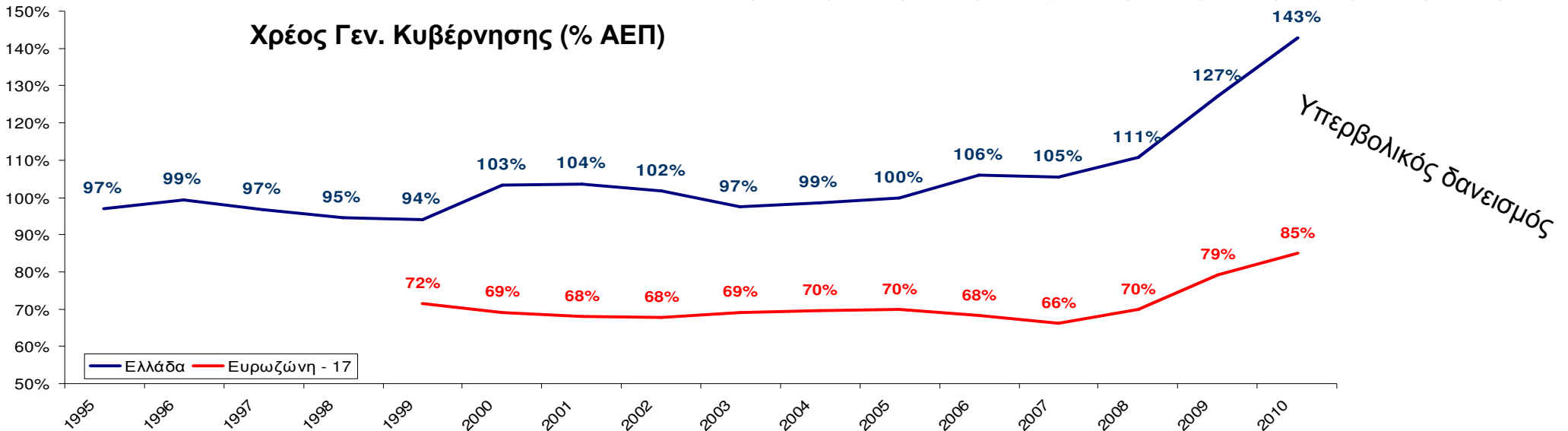
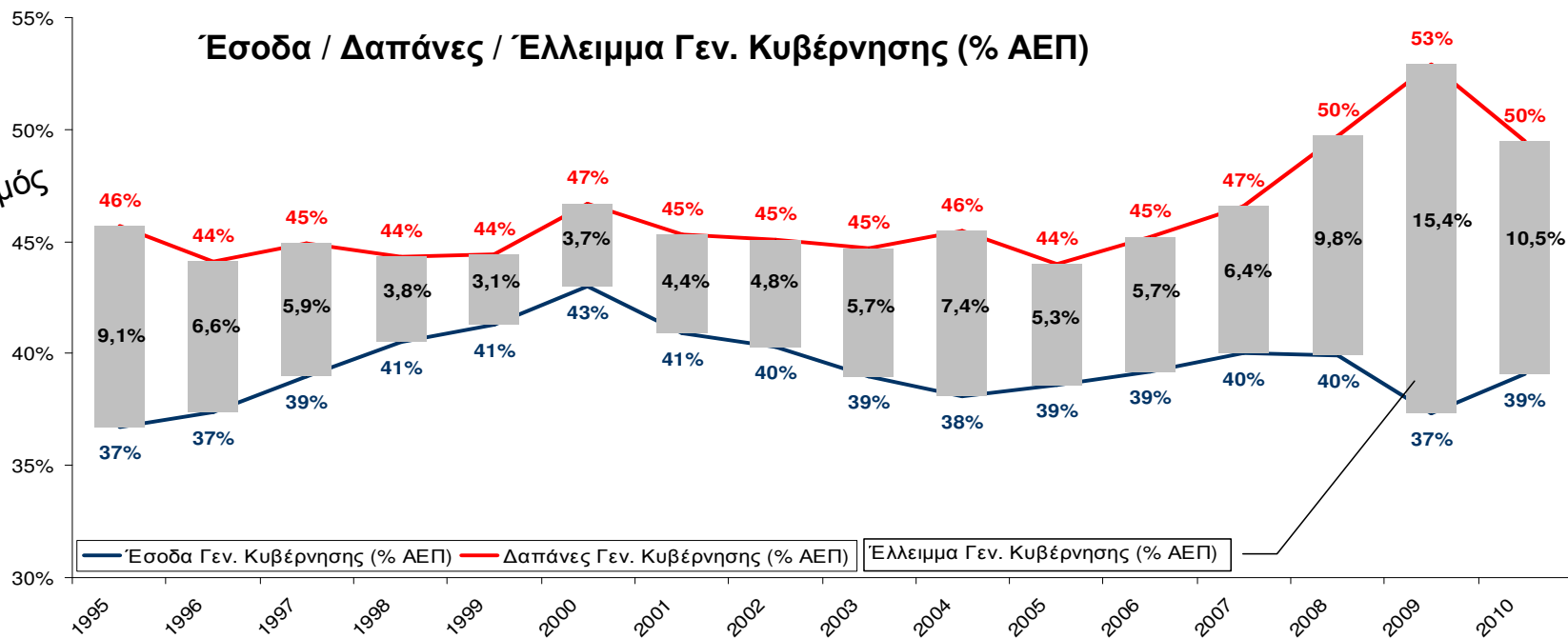
Ερευνητικός Συνεργάτης IOBE

Νίκος Βεντούρης

Ερευνητικός Συνεργάτης IOBE

Γιατί φτάσαμε εδώ ;

Δημοσιονομικός Εκτροχιασμός
– Διόγκωση Ελλειμμάτων

Υπερβολικός δανεισμός

Γιατί φτάσαμε εδώ ;

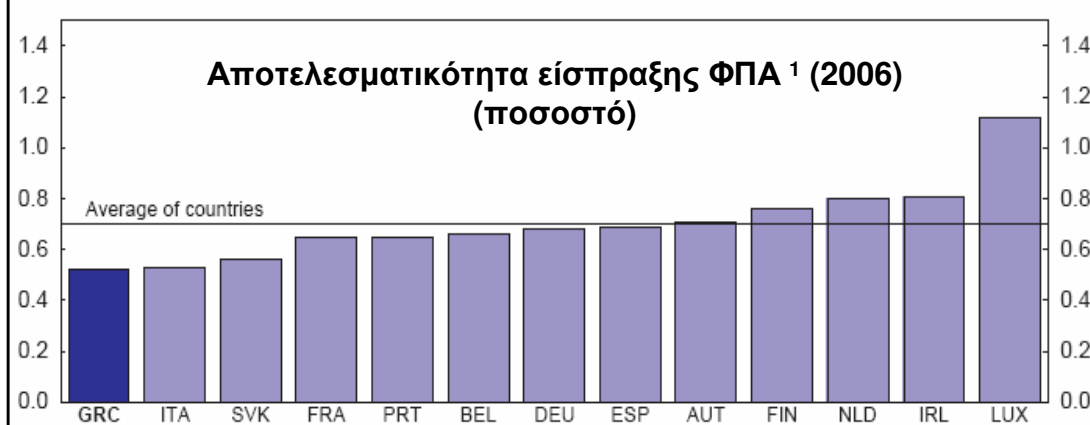
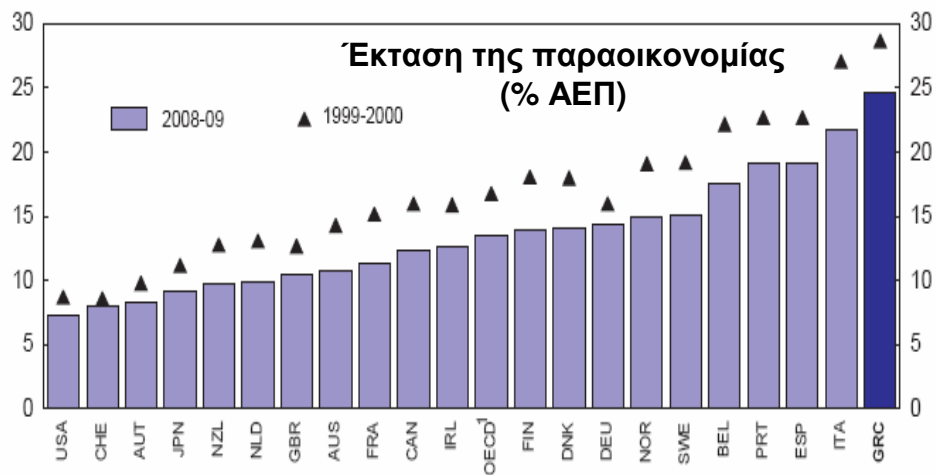
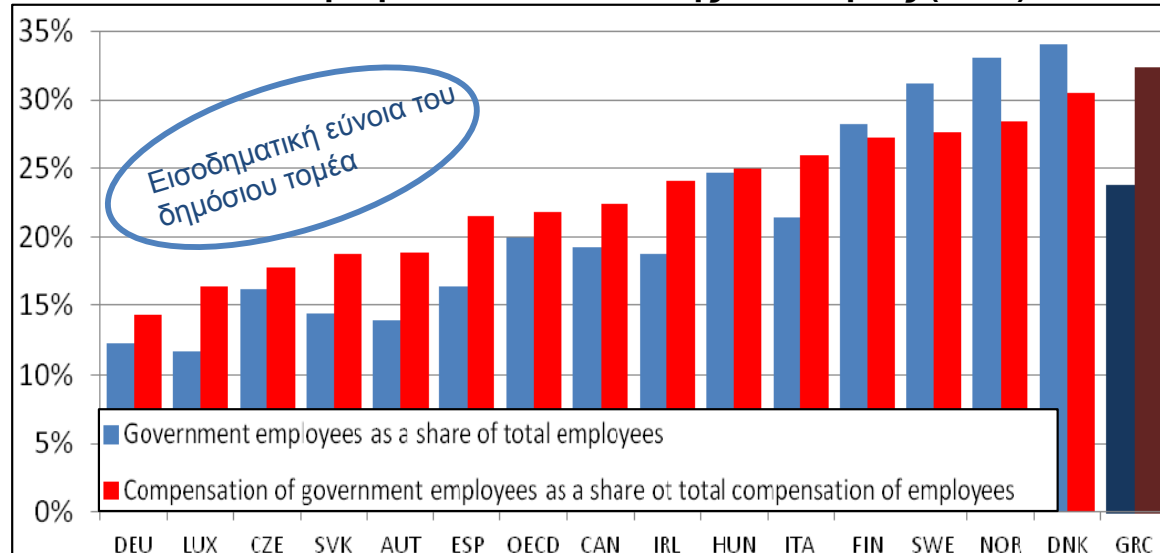
• Επέκταση του κράτους:

- Αύξηση του αριθμού των δημοσίων υπαλλήλων (x2 από το 1980 μέχρι σήμερα)
- Παροχή προνομίων σε κοινωνικές ομάδες – Προστασία κεκτημένων – Δημιουργία «κομματικών στρατευμάτων»
- Η μέση δαπάνη μισθοδοσίας στο δημόσιο αυξήθηκε 100% στη 10ετία, η απασχόληση πάνω από 10%.

• Δημόσιος Τομέας: Έλλειψη σχεδιασμού – προγραμματισμού – διαφάνειας – κινήτρων – μέτρησης αποτελεσμάτων.

• Εκτεταμένη παραοικονομία – Αναποτελεσματικοί φοροεισπρακτικοί μηχανισμοί.

Υπάλληλοι Γενικής Κυβέρνησης: Μερίδιο εργαζομένων και αμοιβών στο σύνολο της οικονομίας (2007)

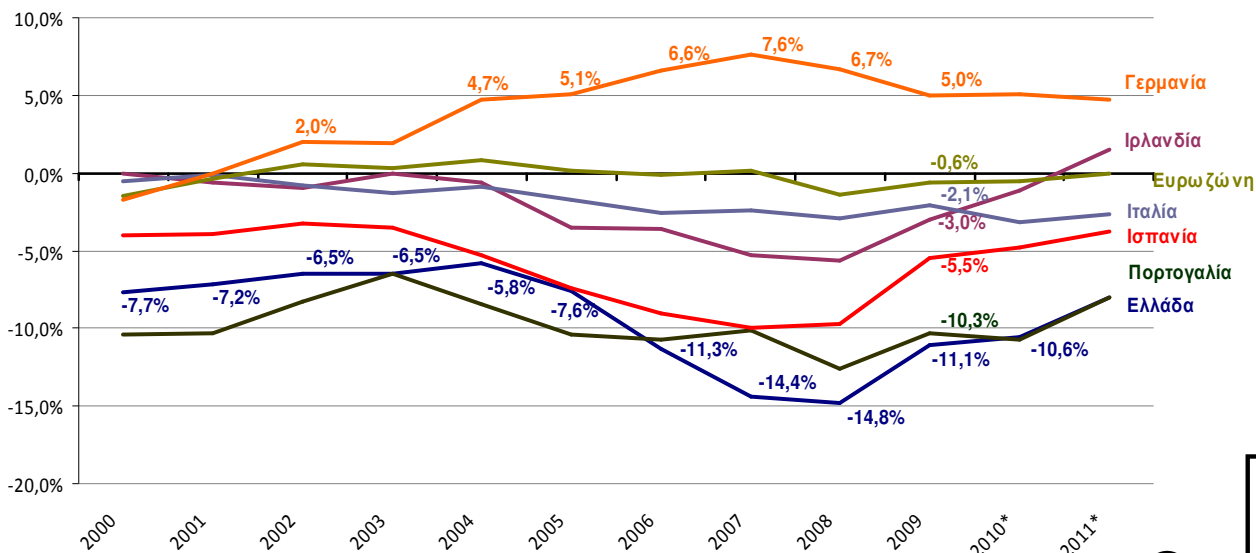

1 Φοροεισπρακτική αποτελεσματικότητα: λόγος του βέλτιστου ποσοστού εισπραχθείσας (δυναμικά έσοδα ΦΠΑ από την ιδιωτική κατανάλωση προς το πραγματοποιημένο ποσοστό εισπραχθείσας).

1. Unweighted average over 21 OECD countries.

Γιατί φτάσαμε εδώ ;

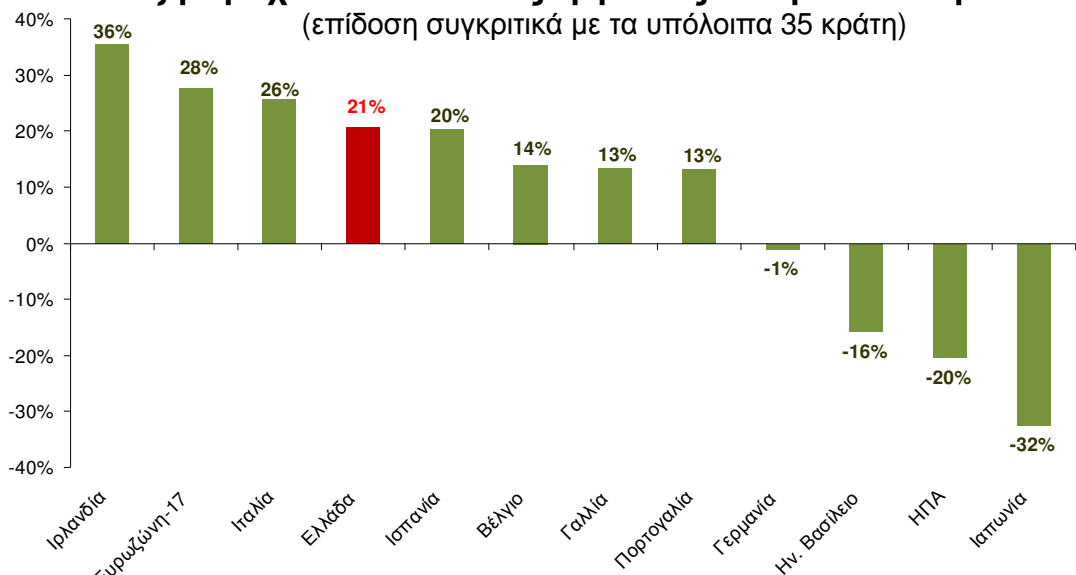
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (% ΑΕΠ)

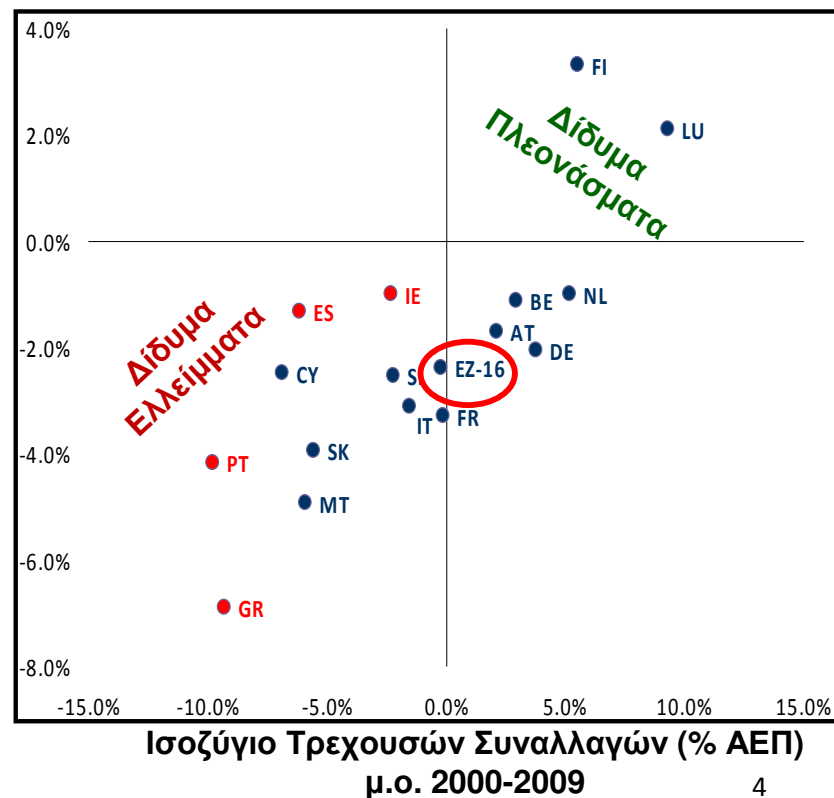
Απώλεια Ανταγωνιστικότητας

- Υψηλά ελλείμματα στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών
- Απώλεια ανταγωνιστικότητας κόστους: Το σχετικό μοναδιαίο κόστος εργασίας αυξήθηκε κατά 20% από το 2000.
- Δίδυμα Ελλείμματα – Μακροοικονομικές ανισορροπίες στην Ευρωζώνη – «Νόμισμα δίχως κράτος» – Αποτυχία του Συμφώνου Σταθερότητας & Ανάπτυξης

Αύξηση σχετικού κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος (επίδοση συγκριτικά με τα υπόλοιπα 35 κράτη)

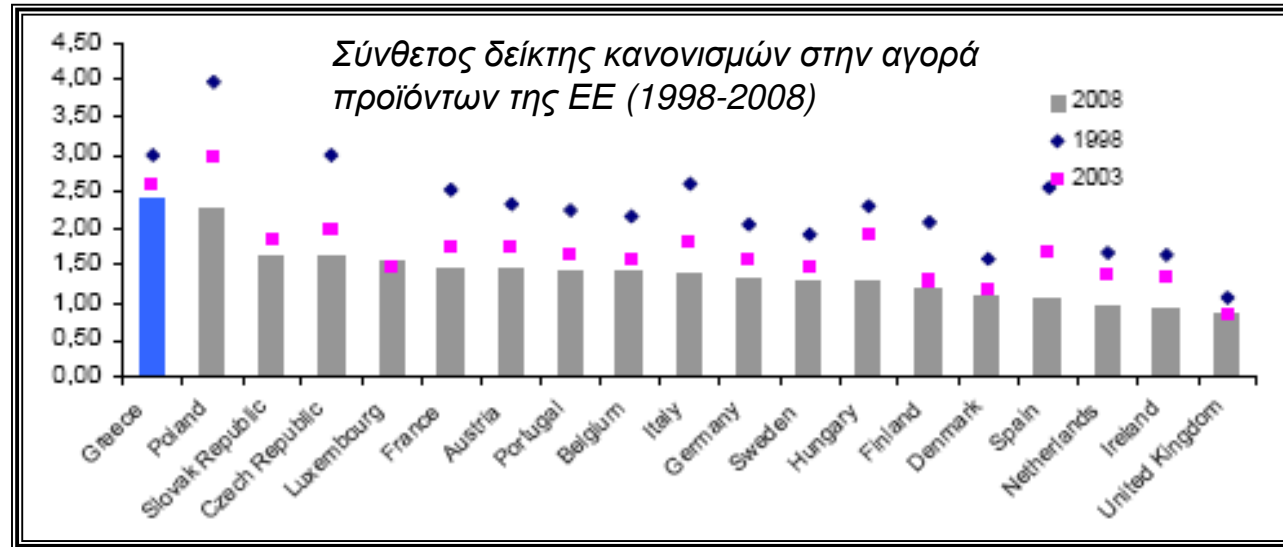

Ισοζύγιο Γεν. Κυβέρνησης (% ΑΕΠ) μ.ο. 2000-2009

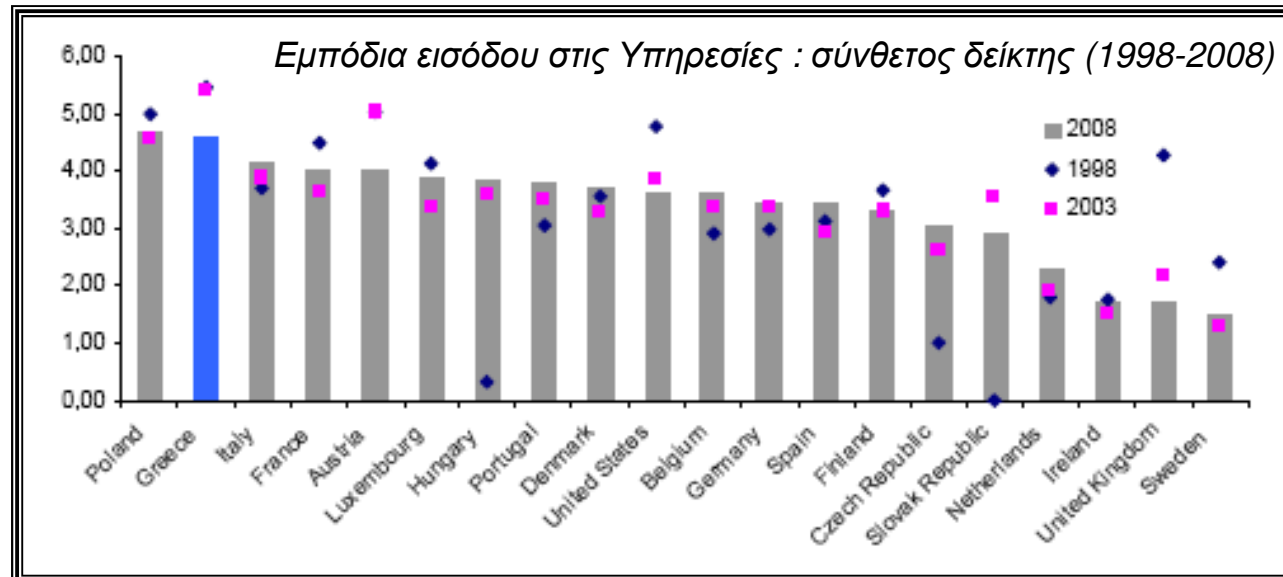

Γιατί φτάσαμε εδώ ;

Πληθώρα κανονισμών στην αγορά προϊόντων

Περιορισμοί στους κλάδους υπηρεσιών

Πηγή: OECD, from European Economy, Occasional Papers, no. 68, August 2010, European Commission

Συρρίκνωση της δομικής ανταγωνιστικότητας

- **IMD World Competitiveness Yearbook:**
46η θέση το 2010 (ανάμεσα σε 58 χώρες) -
37η θέση το 2004.
- **World Economic Forum:**
89η θέση το 2010 (ανάμεσα σε 139 χώρες) -
35η θέση το 2004
- **Doing Business Report (World Bank):**
109η θέση το 2010 (ανάμεσα σε 183 χώρες) -
80η θέση το 2006

Ως αποτέλεσμα του περιοριστικού ρυθμιστικού πλαισίου και των ποικίλων εμποδίων στην επιχειρηματικότητα και τις επενδύσεις, **το μέσο περιθώριο κέρδους στον τομέα των μη εμπορεύσιμων προϊόντων & υπηρεσιών είναι 15% υψηλότερο του αντίστοιχου περιθωρίου στην ΕΖ, ενώ στην αγορά εργασίας είναι 10% υψηλότερο.**

Γιατί φτάσαμε εδώ ;

Ευρωζώνη-17: Δομή του ΑΕΠ (Ζήτηση) (μ.ο. 2000-2010)

Η Ελλάδα **καταναλώνει υπερβολικά** (90% του ΑΕΠ) και **εξάγει ελάχιστα** (20% του ΑΕΠ).

	Τελική Κατανάλωση (% ΑΕΠ)	Επενδύσεις (% ΑΕΠ)	Εξαγωγές (% ΑΕΠ)	Εισαγωγές (% ΑΕΠ)
EZ-17	77,8%	20,8%	38,3%	36,8%
Βέλγιο	75,0%	21,3%	79,1%	75,4%
Γερμανία	77,3%	18,0%	40,5%	35,9%
Εσθονία	73,4%	30,5%	73,6%	77,9%
Ιρλανδία	64,2%	22,4%	88,9%	75,2%
Ελλάδα	90,7%	20,8%	22,1%	33,6%
Ισπανία	76,3%	27,5%	26,6%	30,4%
Γαλλία	80,5%	19,9%	26,6%	27,0%
Ιταλία	79,2%	20,8%	26,5%	26,5%
Κύπρος	83,9%	19,5%	47,9%	51,3%
Λουξεμβούργο	52,2%	20,9%	159,2%	132,3%
Μάλτα	84,7%	18,6%	83,5%	86,8%
Ολλανδία	72,9%	19,9%	70,2%	62,9%
Αυστρία	73,1%	22,8%	52,7%	48,5%
Πορτογαλία	84,9%	23,8%	29,4%	38,1%
Σλοβενία	74,0%	26,8%	60,3%	61,1%
Σλοβακία	76,9%	26,3%	77,0%	80,3%
Φινλανδία	73,8%	20,5%	41,9%	36,1%
Σουηδία	74,8%	18,2%	48,2%	41,2%
Ηνωμένο Βασίλειο	86,0%	16,7%	27,3%	29,9%

Πηγή: Eurostat

- Έλλειψη ορθολογικών κινήτρων οικονομικής συμπεριφοράς
- Έλλειψη κουλτούρας πολιτικής συναίνεσης
- Εκτροχιασμός συνδικάτων με τάσεις συνδιοίκησης
- Απώλεια διευθυντικού δικαιώματος στις ΔΕΚΟ.
- Το κοινωνικό κράτος ταυτίστηκε με τον κρατισμό
- Ευρωζώνη: πλήρης νομισματική ένωση αλλά ελλιπής οικονομική ένωση: 'νόμισμα χωρίς κράτος', νόμισμα χωρίς κοινό Υπουργείο Οικονομικών και μηχανισμό επίλυσης κρίσεων
- Ανεπαρκής παρακολούθηση οικονομικών εξελίξεων από αρμόδιες αρχές της ΕΕ

Πρόγραμμα Οικονομικής Πολιτικής (Μνημόνιο)

- Η Ελλάδα «μαμή της ιστορίας»: δημιουργία μηχανισμών επίλυσης κρίσεων EFSF/ESM (αρκετά αδύναμοι ακόμα)
- Εμπροσθοβαρές πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής - Το πρόγραμμα περιλαμβάνει μέτρα για την αντιμετώπιση όλων των οικονομικών ανισορροπιών: δημοσιονομικές, διαρθρωτικές (άνοιγμα αγορών προϊόντων / υπηρεσιών / εργασίας), ασφαλιστικό σύστημα, σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα.
- Τα προγράμματα δημοσιονομικής προσαρμογής είναι δυναμικά και υπόκεινται σε αλλαγές, ανάλογα με τις οικονομικές συνθήκες, προκειμένου να επιτύχουν τους μακροχρόνιους στόχους.

Βασικό Μακροοικονομικό Σενάριο

% ετήσια μεταβολή	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ΑΕΠ	-2,0	-4,5	-3,0	1,1	2,1	2,1
Ιδιωτική Κατανάλωση	-2,2	-4,5	-4,6	0,5	1,1	1,2
Δημόσια Κατανάλωση	10,3	-6,5	-8,5	-6,0	-1,0	-0,3
Ακαθάριστος Σχηματισμός Παγίου Κεφαλαίου	-11,2	-16,5	-7,5	-2,6	1,1	1,2
Εισαγωγές αγαθών & υπηρεσιών	-18,6	-4,8	-6,0	-1,5	1,5	2,1
Εξαγωγές αγαθών & υπηρεσιών	-20,1	3,8	6,4	6,0	7,2	6,7
Εν. ΔTK (%)	1,3	4,7	2,4	0,5	0,7	1,0
Ποσοστό Ανεργίας (%)	9,5	12,5	14,6	14,8	14,2	13,5
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (% του ΑΕΠ)	-11,0	-10,4	-7,9	-6,3	-5,0	-4,0
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% του ΑΕΠ)	-15,4	-10,5	-7,6	-6,5	-4,8	-2,6
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (% του ΑΕΠ)	127,1	142,8	153,8	159,4	158,9	156,2

Δημοσιονομική Προσαρμογή 2009-2010 – Εκτέλεση Προϋπολογισμού (€ εκ.)

Συνολικό ποσό μέτρων 2010 : € 22δισ. (ή ~10% του ΑΕΠ):

€ 19,5δισ. επίδραση το 2010:

€ 10,4δισ. (ή 4,4% του ΑΕΠ) από την πλευρά των δαπανών & € 9,5δισ. (ή 4% του ΑΕΠ) από την πλευρά των εσόδων

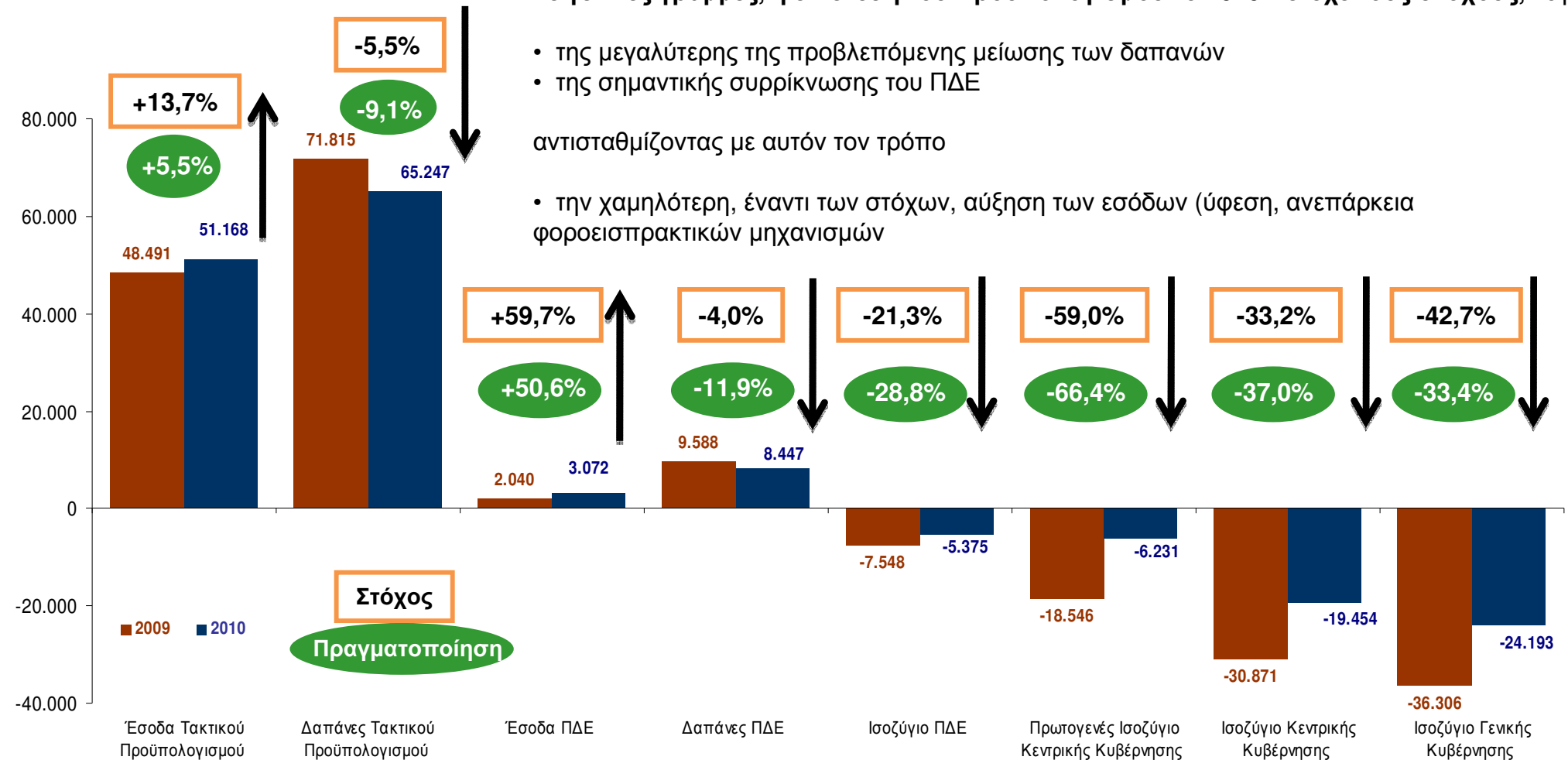
€ 2,5δισ. επίδραση μετακύλισης το 2011

Σε γενικές γραμμές, η εκτέλεση του προϋπολογισμού το 2010 πέτυχε τους στόχους, λόγω:

- της μεγαλύτερης της προβλεπόμενης μείωσης των δαπανών
- της σημαντικής συρρίκνωσης του ΠΔΕ

αντισταθμίζοντας με αυτόν τον τρόπο

- την χαμηλότερη, έναντι των στόχων, αύξηση των εσόδων (ύφεση, ανεπάρκεια φοροεισπρακτικών μηχανισμών)

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, Δελτίο Εκτέλεσης Προϋπολογισμού, Δελτίο Εκτέλεσης Προϋπολογισμού Γεν. Κυβέρνησης, αρ. 4/2011, Απρίλιος 2011

Δημοσιονομική Προσαρμογή 2009-2010 – Εκτέλεση Προϋπολογισμού (€ εκ.)

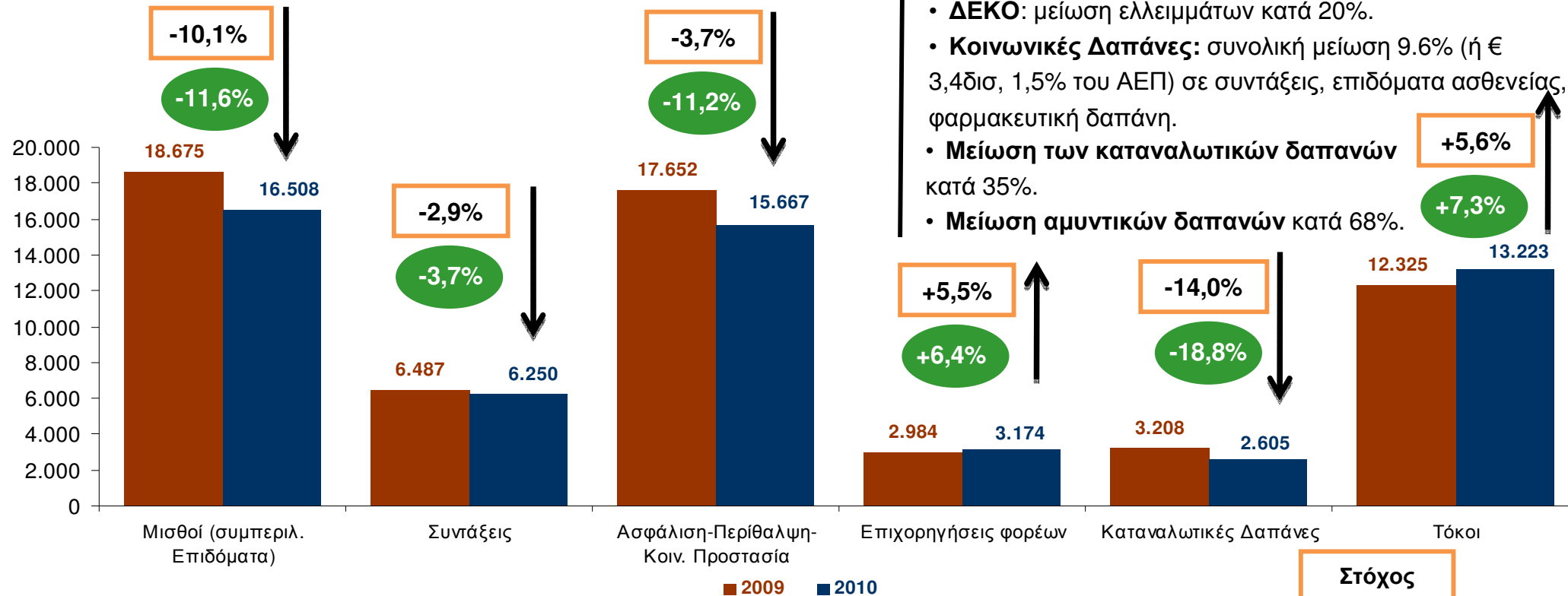
Μεταβολή στις κύριες κατηγορίες δαπανών του Τακτικού Προϋπολογισμού

Αριθμός των μόνιμων δημοσίων υπαλλήλων 2010: 687.723 (-4,5% σε ετήσια βάση) – Κανόνες: 1 πρόσληψη για κάθε 5 αποχωρήσεις, κλείσιμο-συγχωνεύσεις οργανισμών δημόσιου τομέα

- Οι δαπάνες για μισθούς μειώθηκαν 25% ετησίως, ενώ οι δαπάνες για διάφορα επιδόματα μειώθηκαν κατά 49%. Σημειώνεται ότι τα επιδόματα αντιστοιχούν στο ~9% της συνολικής μισθολογικής δαπάνης.
- Σημαντική μείωση στις καταναλωτικές και λειτουργικές δαπάνες.
- Αύξηση των δαπανών για τόκους λόγω του αυξανόμενου κόστους δανεισμού (τα spreads των ελληνικών ομολόγων παραμένουν υψηλά)

Βασικά μέτρα μείωσης δαπανών:

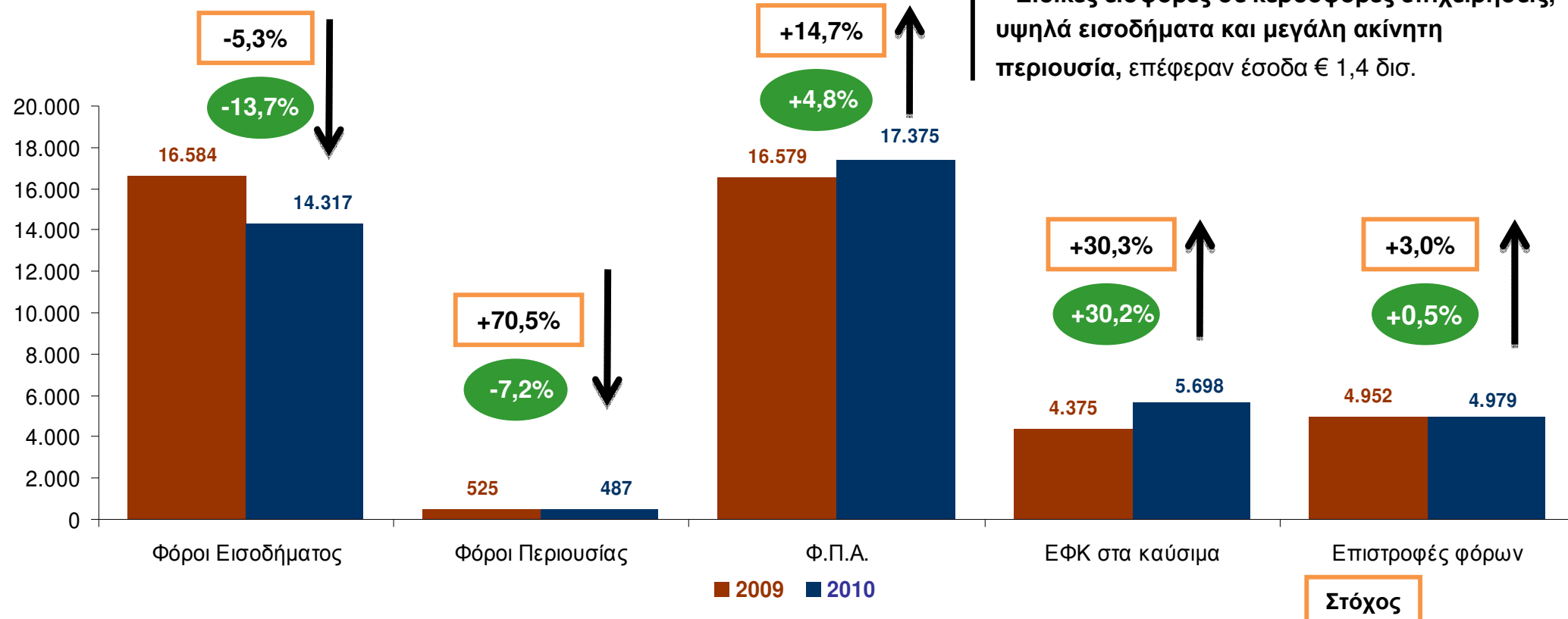
- Μείωση των μισθών του δημοσίου κατά 15%.
- Μείωση των μισθών των υπαλλήλων ΔΕΚΟ κατά 30% - επιβολή ανώτατου ορίου σε bonus και μισθούς.
- Μείωση των συντάξεων σε δημόσιο & ιδιωτικό τομέα κατά 10%.
- Μείωση των συμβασιούχων του δημοσίου κατά 38% (ή 29.500 άτομα).
- **Συνολική μείωση της απασχόλησης στο δημόσιο:** καθαρή μείωση 82.400 ατόμων (ή 10% του συνόλου)
- **ΔΕΚΟ:** μείωση ελλειμμάτων κατά 20%.
- **Κοινωνικές Δαπάνες:** συνολική μείωση 9.6% (ή € 3,4δισ, 1,5% του ΑΕΠ) σε συντάξεις, επιδόματα ασθενείας, φαρμακευτική δαπάνη.
- **Μείωση των καταναλωτικών δαπανών** κατά 35%.
- **Μείωση αμυντικών δαπανών** κατά 68%.

Δημοσιονομική Προσαρμογή 2009-2010 – Εκτέλεση Προϋπολογισμού (€ εκ.)

Μεταβολή σε κύριες κατηγορίες εσόδων του Τακτικού Προϋπολογισμού

- Τα έσοδα του προϋπολογισμού υποαπέδωσαν (έναντι των προβλεπόμενων στόχων)
- Τα έσοδα από Φ.Π.Α. αυξήθηκαν (χαμηλότερα από τους στόχους), παρά την ύφεση (αύξηση των φορολογικών συντελεστών, μέτρα για την καταπολέμηση της παραοικονομίας – κίνημα «αποδείξεων»).
- Ο ΕΦΚ στα καύσιμα συνέβαλε σημαντικά στην αύξηση των εσόδων.
- Οι μειώσεις μισθών και η ύφεση (+ πρόβλημα φοροδιαφυγής) είχαν ως αποτέλεσμα τα χαμηλότερων των αναμενόμενων έσοδα από τη φορολογία εισοδήματος.

Βασικά φορολογικά μέτρα:

- Αύξηση ΕΦΚ στα καύσιμα, τσιγάρα & αλκοολούχα ποτά κατά 33%.
- Οριζόντια αύξηση των συντελεστών Φ.Π.Α. κατά 20% (ο συντελεστής 19% αυξήθηκε στο 23% - ο συντελεστής 11% αυξήθηκε στο 13% - ο συντελεστής 5,5% αυξήθηκε το 6,5%).
- Ειδικές εισφορές σε κερδοφόρες επιχειρήσεις, υψηλά εισοδήματα και μεγάλη ακίνητη περιουσία, επέφεραν έσοδα € 1,4 δισ.

2011: Δυσκολίες στη δημοσιονομική προσαρμογή

- Παρά τη σημαντική πρόοδο το 2010, η **αύξηση των εσόδων του προϋπολογισμού υπολείπεται σταθερά έναντι των προβλεπόμενων στόχων** από την αρχή του 2011 (στοιχεία 4Μ11). Αυτό οφείλεται κυρίως σε προβλήματα των φορεισπρακτικών μηχανισμών και στη μείωση παρακράτησης του Φόρου Μισθωτών Υπηρεσιών, εξαιτίας της σημαντικής αύξησης της ανεργίας.
- **Η μείωση των δαπανών επίσης αποκλίνει από τους στόχους**, αλλά σε μικρότερο βαθμό, λόγω των πληρωμών για την τακτοποίηση των χρεών προηγούμενων ετών των νοσοκομείων.

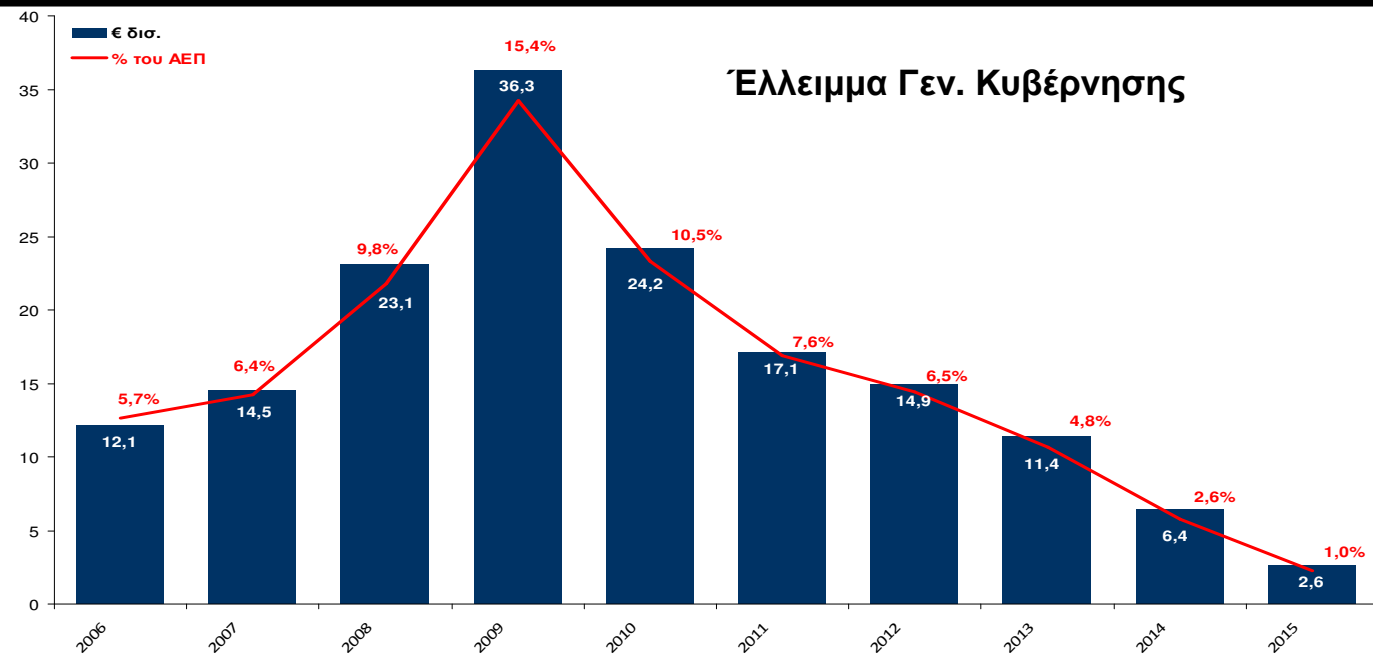
- Έλλειψη συναντίληψης από μέλη της Κυβέρνησης – Πρόβλημα στην εφαρμογή / υλοποίηση
- Έλλειψη πολιτικής συναίνεσης (vs. Πορτογαλία)
- Ανάπτυξη δημαγωγικής / τοξικής / επικίνδυνης ρητορικής κατά του μνημονίου

Εκτέλεση Προϋπολογισμού, Ιαν.- Απρ. 2011 (€ εκ.)

	ΙΑΝ - ΑΠΡ 2010	ΙΑΝ - ΑΠΡ 2011	ΙΑΝ - ΑΠΡ 11/10 μεταβολή	11/10 Αναμενόμενη Ετήσια Μεταβολή
ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ				
1. Καθαρά Έσοδα	15.929	14.473	-9,1%	8,5%
Έσοδα πριν τις επιστροφές φόρων	17.228	16.091	-6,6%	5,6%
2. Δαπάνες	20.292	21.022	3,6%	6,6%
Πρωτογενείς Δαπάνες	16.892	16.764	-0,8%	1,9%
Τόκοι	3.339	3.819	14,4%	20,4%
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ				
3. Έσοδα	299	630	110,7%	27,7%
4. Δαπάνες	2.308	1.328	-42,5%	0,6%
ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ				
Ισοζύγιο Προϋπολογισμού Κεντρικής Κυβέρνησης (1-2+3-4)	-6.372	-7.247	13,7%	-3,9%

Πορεία Ελλείμματος & Χρέους Γενικής Κυβέρνησης

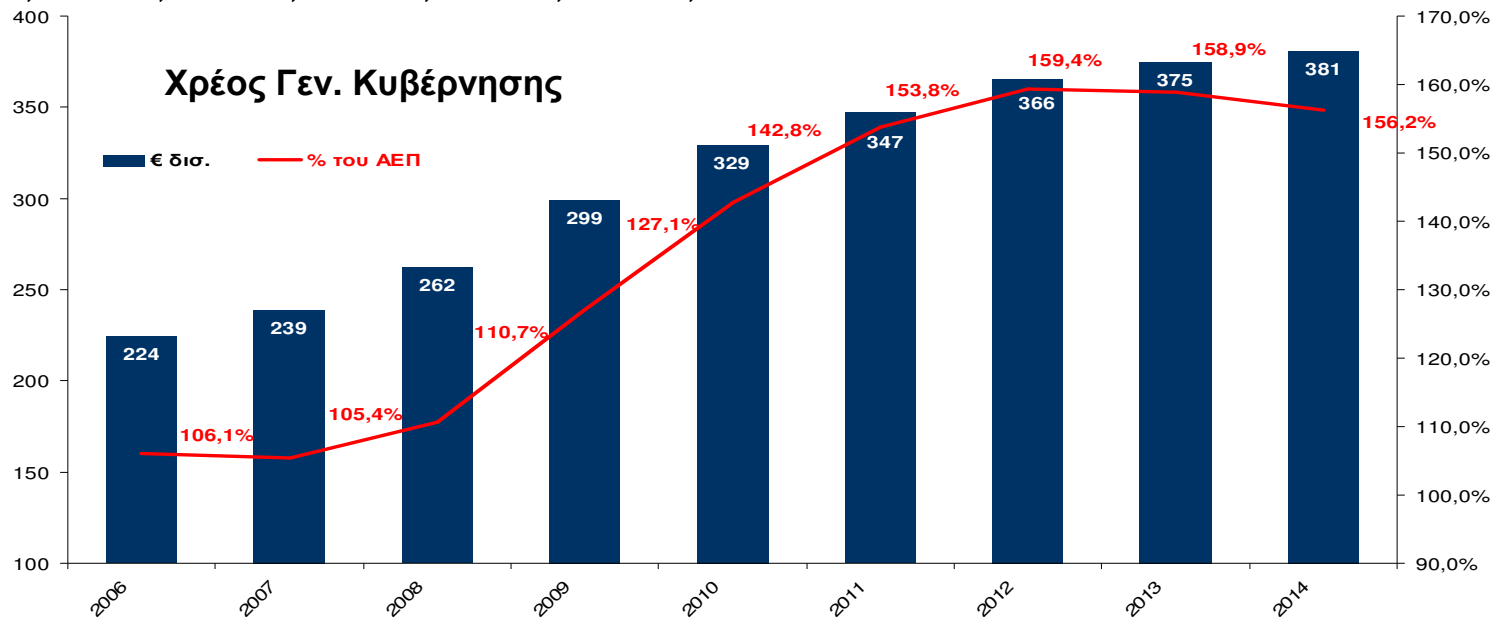
Έλλειμμα Γεν. Κυβέρνησης

Η μείωση του Ελλείμματος Γεν. Κυβέρνησης 2010 ανήλθε στα € 12,1δισ., χαμηλότερα από τον στόχο του αρχικού Μνημονίου (€ 13,8δισ.), λόγω της αναθεώρησης των στατιστικών στοιχείων, του υψηλότερου σημείου εκκίνησης της προσαρμογής, και της μεγαλύτερης της αναμενόμενης ύφεσης.

Δημοσιονομική Προσαρμογή 2010: 5% του ΑΕΠ, περίπου 1/2 της συνολικής προσαρμογής που απαιτείται μέχρι το 2014. Σημειώνεται ότι πρόκειται για την **μεγαλύτερη ετήσια μείωση του ελλείμματος που έχει επιτευχθεί ποτέ στην ΕΖ.**

Το **χρέος** εκτιμάται να κορυφωθεί το 2012 και να αρχίσει να αποκλιμακώνεται το 2013.

Συντηρητικό σενάριο (η επίδραση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και της αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας δεν έχει ληφθεί υπόψη)

Χρέος Γεν. Κυβέρνησης

Υλοποίηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων

Δημοσιονομικές Μεταρρυθμίσεις

- Ανεξάρτητη Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ).
- Μεταρρύθμιση του φορολογικού συστήματος (νέα πληροφοριακά συστήματα διαχείρισης, μείωση των δικαστικών διαδικασιών για φορολογικές υποθέσεις).
- Νόμος για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής & αναδιοργάνωση των εφοριών (πρόστιμα € 3,4δισ., +182% σε ετήσια βάση)
- Νόμος για τη Δημοσιονομική Διαχείριση & Ευθύνη (3ετείς προϋπολογισμοί, Μεσοπρόθεσμη Δημοσιονομική Στρατηγική, Γραφείο Προϋπολογισμού στη Βουλή, δεσμευτικά όρια δαπανών στα Υπουργεία).
- Ενιαία Αρχή Πληρωμών.
- Δημοσίευση στο διαδίκτυο όλων των αποφάσεων για τη δέσμευση και χρησιμοποίηση κονδυλίων από όλους τους φορείς της Γεν. Κυβέρνησης («Διαύγεια»)

Στήριξη του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος

- Ίδρυση Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας

Μεταρρύθμιση Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Καλλικράτης)

- Συγχωνεύσεις ΟΤΑ: μείωση δήμων / νομαρχιών από 1.034 σε 325 - μείωση οργανισμών ΟΤΑ κατά 4.000.

Βελτίωση επενδυτικού περιβάλλοντος

- Απλοποίηση διαδικασιών για την ίδρυση νέων επιχειρήσεων (ΓΕΜΗ): αδειοδότηση σε 1 ημέρα (από 19), One-Stop-Shop.
- Νέος Επενδυτικός Νόμος .
- «Fast-Track» για στρατηγικές επενδύσεις (\leq € 200 εκ.)

Αναδιάρθρωση του Δημόσιου Τομέα

- Αναδιάρθρωση του ΟΣΕ: εξοικονόμηση € 150εκ. το 2010.
- Αναδιάρθρωση του ΟΑΣΑ.

Ασφαλιστικό Σύστημα – Μεταρρύθμιση στην Υγεία

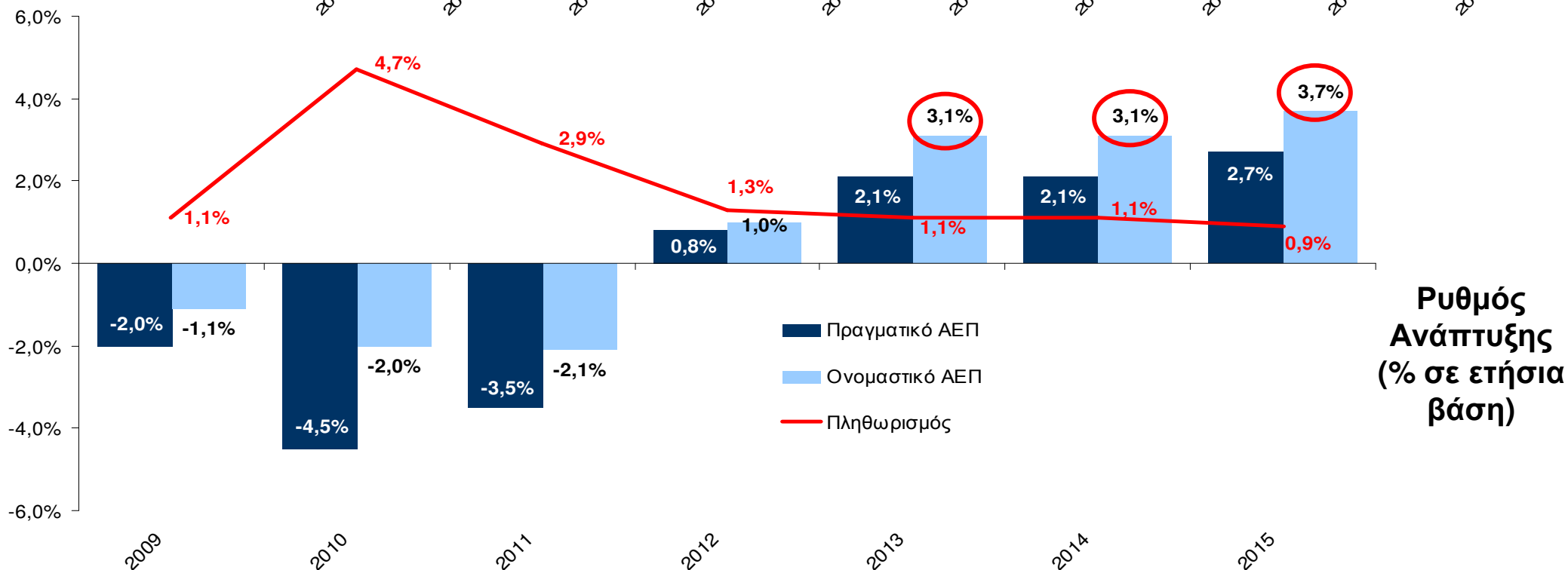
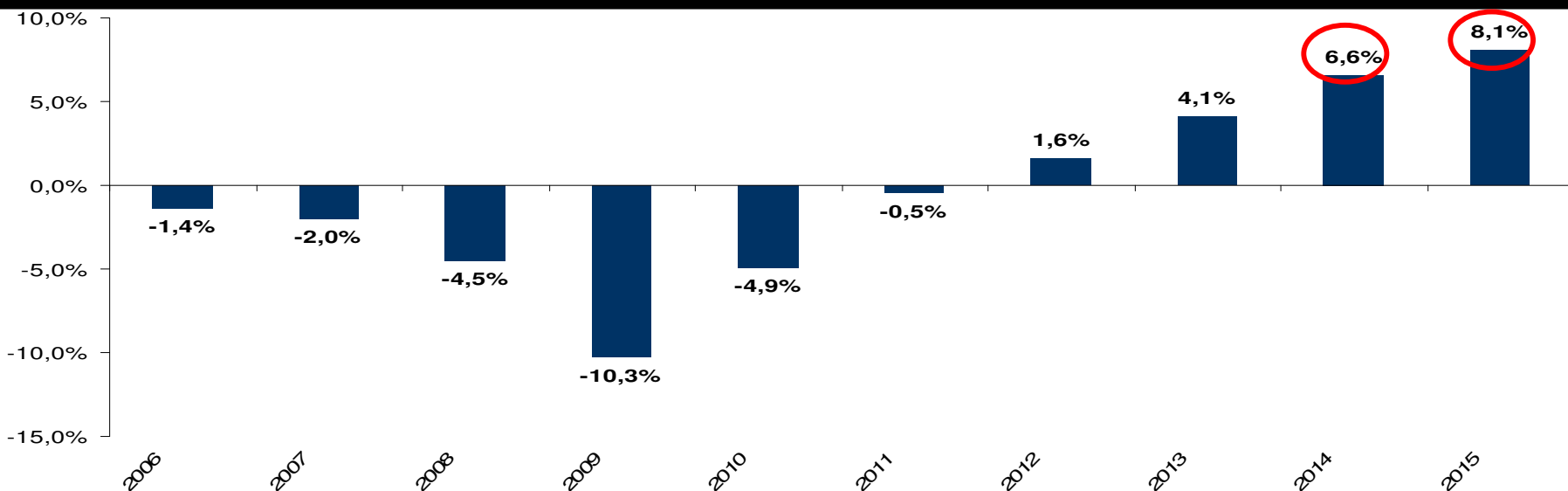
- Μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος (ιδιωτικού & δημόσιου τομέα): μείωση του αναλογιστικού ελλείμματος το 2060 κατά 10% του ΑΕΠ - αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης στα 65 έτη (40 χρόνια εργασίας για πλήρη σύνταξη)
- Μεταρρύθμιση στην Υγεία - εξορθολογισμός δαπανών

Απελευθέρωση αγορών

- Μεταρρύθμιση αγοράς εργασίας: επιχειρησιακές συμβάσεις, προώθηση μερικής απασχόλησης, συμμετρική διαιτησία, μείωση αποζημίωσης υπερωριών κατά 20%, μείωση των αποζημιώσεων για απολύσεις κατά 50%, απολύσεις 5% ανά μήνα (από 2%), επέκταση της δοκιμαστικής περιόδου για νέους εργαζόμενους στους 12 μήνες (από 3).
- Εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Οδηγίας για της Υπηρεσίες.
- Απελευθέρωση των υπερ-ρυθμιζόμενων αγορών (κυρίως επαγγελματών): πλήρης εφαρμογή από 01/07/2011, καλύπτει 150 επαγγέλματα.
- Απελευθέρωση των οδικών μεταφορών.
- Κατάργηση του καμποτάζ.
- Μεταφορά της ρύθμισης του κλάδου της ιδιωτικής ασφάλισης στην ΤτΕ.

Μεσοπρόθεσμοι Δημοσιονομικοί Στόχοι

Πρωτογενές
Ισοζύγιο
(% του ΑΕΠ)

Ρυθμός
Ανάπτυξης
(% σε ετήσια
βάση)

Μεσοπρόθεσμοι Δημοσιονομικοί Στόχοι

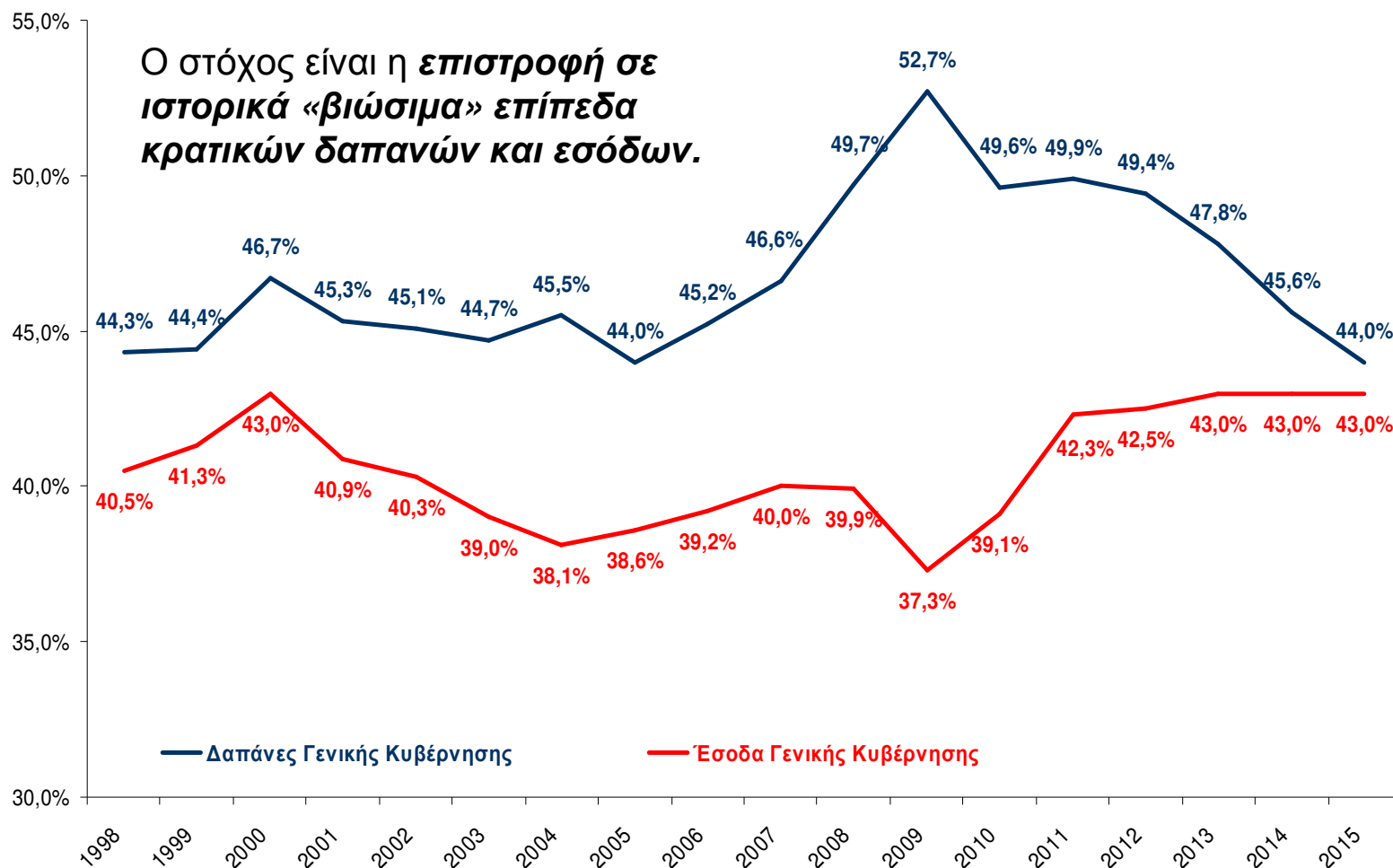
Βασικό Σενάριο & Δημοσιονομικοί Στόχοι για την πορεία των Εσόδων & Δαπανών της Γενικής Κυβέρνησης (% του ΑΕΠ)

Η Μεσοπρόθεσμη Δημοσιονομική Στρατηγική για την περίοδο 2012-2015 εξειδικεύει και ολοκληρώνει το αρχικό Μνημόνιο.

Βασικός Στόχος: επιπρόσθετη δημοσιονομική προσαρμογή **€21,4δισ. (~8,7% του ΑΕΠ)** (2/3 από την πλευρά των δαπανών, 1/3 από την πλευρά των εσόδων):

→ € 14,5δισ. για τη μείωση του ελλείμματος κάτω από 3% του ΑΕΠ

→ € 7δισ. για την αυτόνομη αύξηση των δαπανών για τόκους.

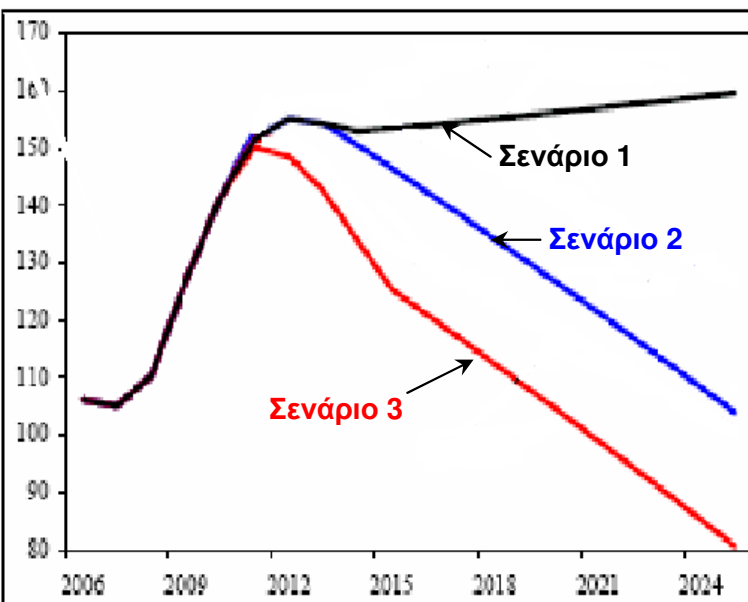

Σενάρια για την πορεία του Δημόσιου Χρέους

Υποθέσεις:

- 1) Δημοσιονομική προσαρμογή (πρωτογενή πλεονάσματα > 5,5% του ΑΕΠ)
- 2) Ονομαστικοί ρυθμοί ανάπτυξης > 2%
- 3) Αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας – Εκτιμώμενα έσοδα έως € 50δισ. μέχρι το 2015 → ↓Χρέος / ΑΕΠ κατά 20π.μ.
- 4) Καλύτεροι όροι δανεισμού:
 - I. επέκταση του χρόνου αποπληρωμής των δανείων από ΕΕ/ΔΝΤ (μέση διάρκεια δανείων 7,5 έτη από 4,5 έτη αρχικά),
 - II. χαμηλότερα επιτόκια κατά 100μ.β. (4,5% από 5,5% αρχικά)

Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)

Σενάριο 1:

Ον. αύξηση του ΑΕΠ : 2%
 Πρωτογενές πλεόνασμα : 3,2% του ΑΕΠ από 2013
 Καμία αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας

Μη διατηρήσιμη, ανοδική τροχιά του δημόσιου χρέους

Σενάριο 2:

Ον. αύξηση του ΑΕΠ: > 3,5% από το 2014
 Πρωτογενές πλεόνασμα: > 5,5% του ΑΕΠ από το 2014
 Καμία αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας

Διατηρήσιμη, πτωτική τροχιά του δημόσιου χρέους – αντιστροφή της πορείας το 2013 (> 100% του ΑΕΠ μέχρι το 2025)

Σενάριο 3:

Ον. αύξηση του ΑΕΠ : > 3,5% από το 2014
 Πρωτογενές πλεόνασμα: > 5,5% του ΑΕΠ από το 2014
 Αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας –
 Αποκρατικοποιήσεις, Διαχείριση δημόσιας περιουσίας (εκτιμώμενα έσοδα € 50δισ. την περίοδο 2011-2015)

Διατηρήσιμη, πτωτική τροχιά του δημόσιου χρέους – αντιστροφή της πορείας το 2013 (<100% του ΑΕΠ μέχρι το 2021)

Η αναδιάρθρωση του χρέους θα πρέπει να αποφευχθεί

Το υψηλό δημόσιο χρέος είναι το **σύμπτωμα** χρόνιων και διαρθρωτικών ανισορροπιών της Ελληνικής οικονομίας και όχι η **αίτία** του προβλήματος.

1) Η **αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας** θα μπορούσε να συμβάλλει σημαντικά στην εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους

2) Έρευνες του IOBE έχουν δείξει ότι **η κατάργηση πολυάριθμων περιορισμών στην επιχειρηματικότητα και στις επενδύσεις, καθώς και η αντιμετώπιση της γραφειοκρατίας και η ελαχιστοποίηση του σχετικού κόστους** σε επίπεδα αντίστοιχα με εκείνα της ΕΖ, θα μπορούσαν να ενισχύσουν σημαντικά τον δυνητικό ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης (Παραδείγματα: Ιρλανδία – δεκαετία '80: ↓Χρέους από 130% του ΑΕΠ σε 35% του ΑΕΠ. Βέλγιο – δεκαετία '90: ↓Χρέους από 135% του ΑΕΠ στο 100% του ΑΕΠ)

3) Η **αντίδραση των αγορών είναι υπερβολική**: σύμφωνα με τη διεθνή εμπειρία, μόνο το 30% των χωρών, των οποίων τα spreads υπερβαίνουν τις 900 μ.β., καταλήγουν τελικά στην χρεοκοπία.

4) Η **Ελλάδα είναι μέλος της Ευρωζώνης**: Υπάρχουν μηχανισμοί διάσωσης (αν και όχι ολοκληρωμένοι). Η **κρίση χρέους είναι πρόβλημα της Ευρωζώνης και όχι μόνο Ελληνικό πρόβλημα**. Η είσοδος στον μόνιμο μηχανισμό στήριξης ESM το 2013, δεν απαιτεί την υποχρεωτική αναδιάρθρωση χρέους – Η τρόικα (ΕΕ/ΔΝΤ/ΕΚΤ) θα πρέπει να εξετάσει την βιωσιμότητα του χρέους.

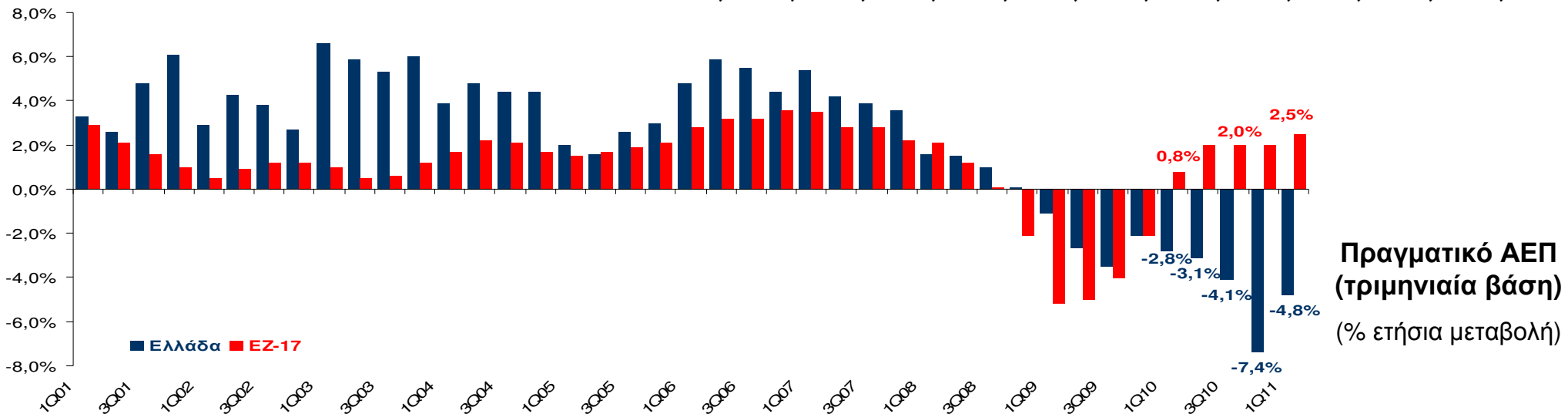
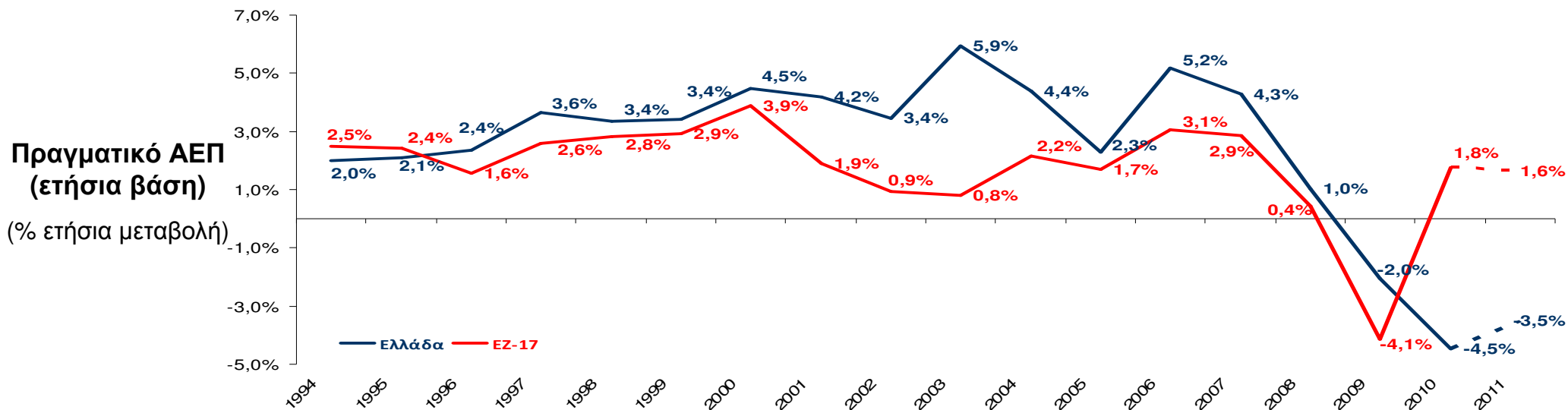
5) Επιπτώσεις ενός πιθανού «**κουρέματος**» στις τιμές ομολόγων:

- Ένα «κούρεμα» ~35% στις ονομαστικές τιμές των κρατικών ομολόγων θα είχε ένα εφάπαξ όφελος ύψους 2% του ΑΕΠ σε χαμηλότερες δαπάνες για τόκους. Παρόλα αυτά, το κόστος της πλήρους απώλειας της αξιοπιστίας και του αποκλεισμού από τις χρηματοπιστωτικές αγορές είναι πολύ μεγαλύτερο. Σημειώνεται ότι τα μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής για την περίοδο 2010-2015 προσεγγίζουν το 20% του ΑΕΠ (εξαιρώντας την αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας).
- Συνεπάγεται πτώχευση («πιστωτικό γεγονός»).
- Κίνδυνος εξάπλωσης της κρίσης (domino effect) – Επιπτώσεις τύπου “Lehman Brothers” στην Ευρωζώνη.
- Απώλειες στις Ευρωπαϊκές τράπεζες και στα Ασφαλιστικά Ταμεία (Ελληνικές, Γερμανικές, Γαλλικές, Ιρλανδικές, Πορτογαλικές, Ισπανικές).
- Κοινωνική αναταραχή (αδυναμία εισαγωγών τροφίμων, πετρελαίου, μείωση μισθών & συντάξεων έως ότου ισοσκελιστεί ο προϋπολογισμός).

Ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης στην Ελλάδα ήταν μεγαλύτερος αυτού της Ευρωζώνης (1995-2009)

Ο μέσος ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης που κατέγραψε η Ελλάδα την 10ετία πριν την κρίση, αποτελεί ένδειξη των **δυνατοτήτων** της Ελληνικής οικονομίας.

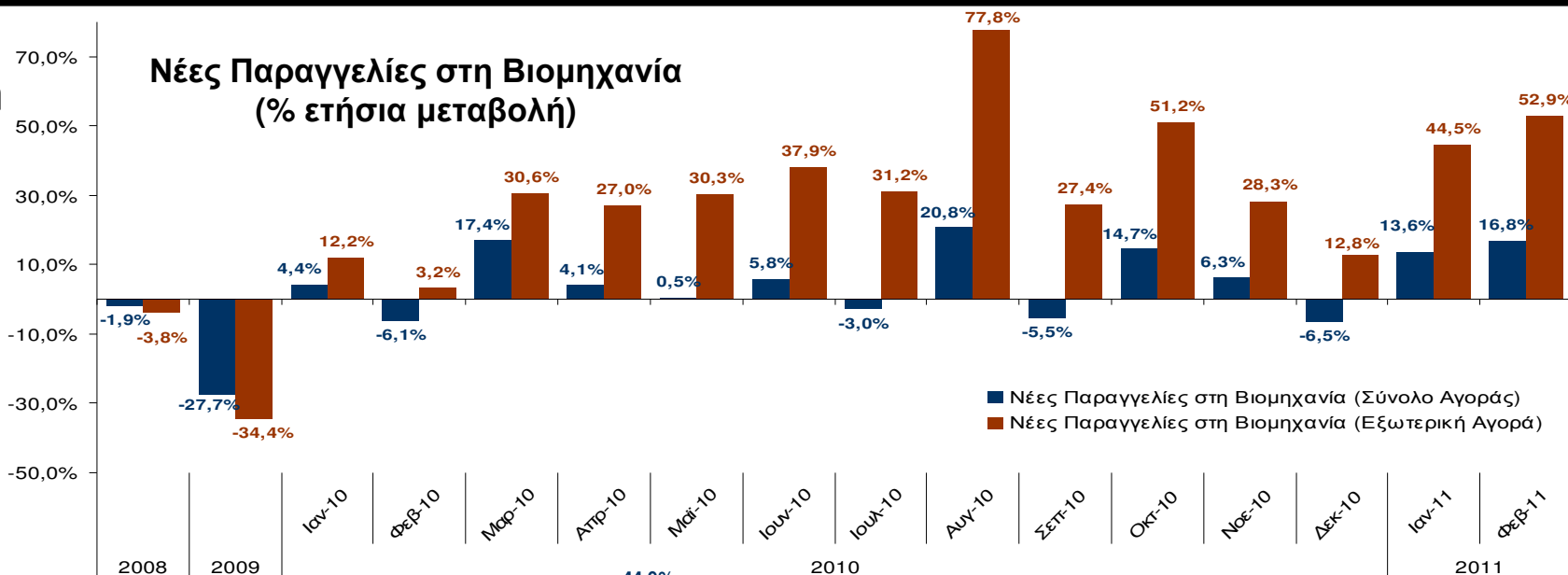
Πραγματικό ΑΕΠ (τριμηνιαία βάση) (% ετήσια μεταβολή)

*World Economic Outlook, IMF, April 2011
 Πηγές: AMECO database – Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί (ΕΛΣΤΑΤ)

Πρώτα σημάδια ανάκαμψης της Ελληνικής Οικονομίας

Οι νέες παραγγελίες στη βιομηχανία έχουν αυξηθεί σημαντικά από τα μέσα του 2010.

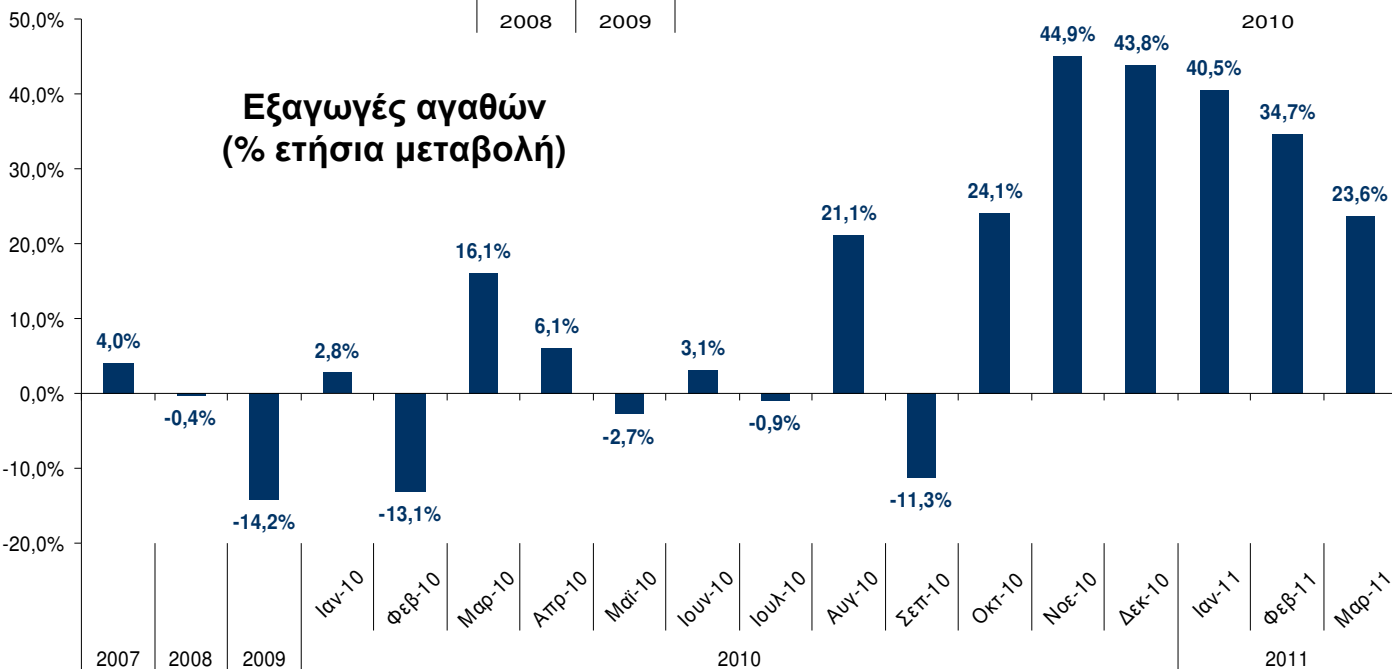
Η αύξησή τους οφείλεται κυρίως σε αύξηση της εξωτερικής ζήτησης.

Οι εξαγωγές* παρουσιάζουν δυναμική ανάπτυξη. 35% μέσος μηνιαίος ρυθμός ανάπτυξης (σε ετήσια βάση) μεταξύ 4Q10 – 1Q11.

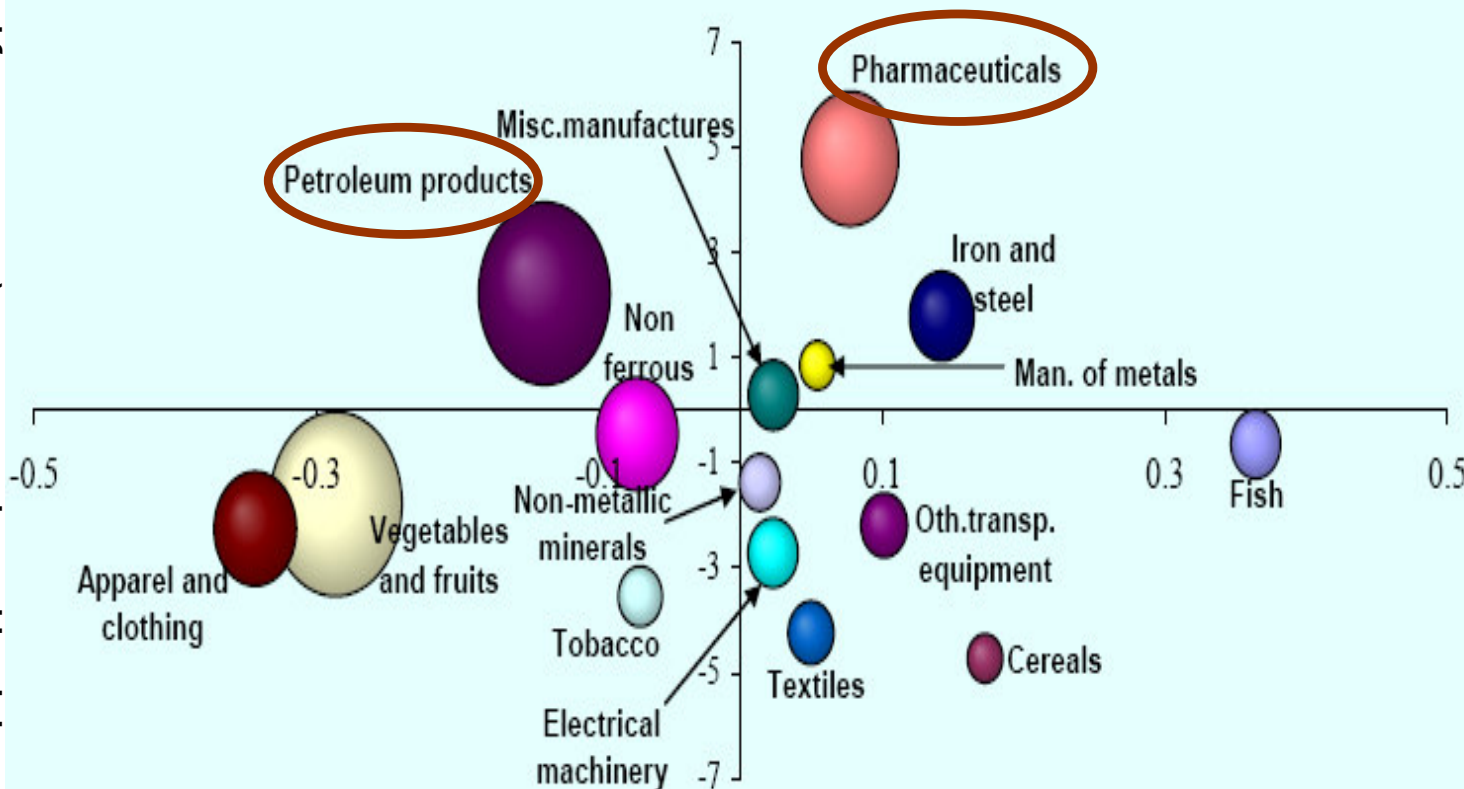
Δομή Εξαγωγών (στοιχεία Μαρτίου 2011):

- 25,3%: Ορυκτά καύσιμα, λιπαντικά
- 22,4%: Προϊόντα μεταποίησης (πρώτες ύλες)
- 15%: Τρόφιμα & ζωντανά ζώα
- 10,5%: Χημικά & συναφή προϊόντα

* Συμπεριλαμβανομένων των πετρελαιοειδών
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Ευκαιρίες Ελληνικών εξαγωγών αγαθών

Εξέλιξη του Ελληνικού μεριδίου αγοράς στην παγκόσμια αγορά (2000-2009) (σε ποσοστιαίες μονάδες)

Φαρμακευτικά Προϊόντα

- Η αύξηση των εξαγωγών του κλάδου είναι 5 φορές μεγαλύτερη του παγκόσμιου κλαδικού μ.ο., διευρύνοντας το μερίδιο αγοράς.

Πετρελαιοειδή

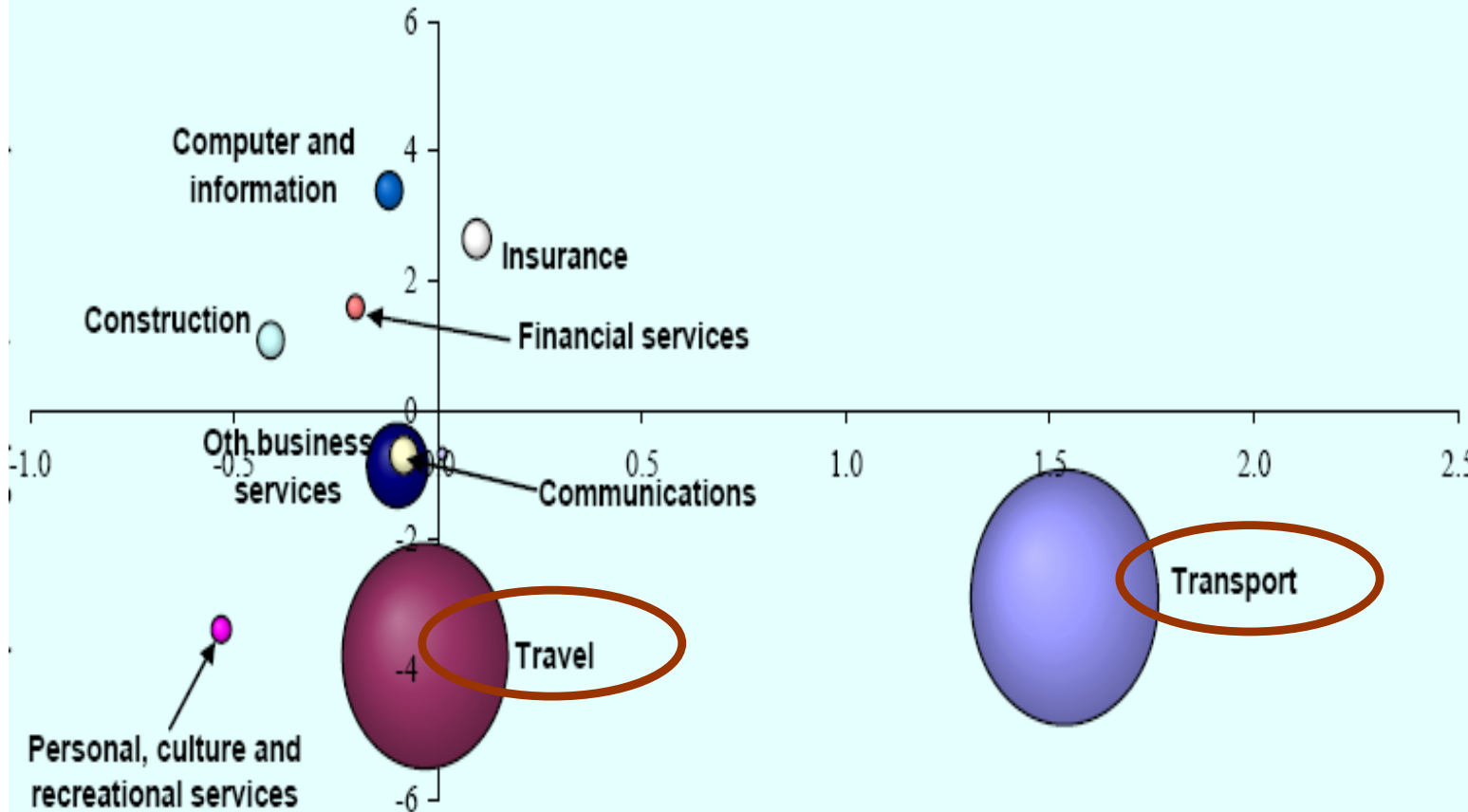
- Διακρατικές συμφωνίες κατασκευής αγωγού πετρελαίου (Ρωσία, Ελλάδα, Βουλγαρία).
- Αύξηση των εξαγωγών με ρυθμούς κατά μέσο όρο διπλάσιους αυτών του παγκόσμιου εμπορίου κατά τη 10ετία 2000-2009.
- Αναπτυξιακές ευκαιρίες: σύνδεση με διεθνή δίκτυα, χαλάρωση κρατικού μονοπωλίου στην παραγωγή-εμπορία ενέργειας, αξιοποίηση εναλλακτικών πηγών ενέργειας

Το μέγεθος της «φούσκας» είναι ανάλογο με το μερίδιο του κάθε τομέα στο σύνολο των Ελληνικών εξαγωγών αγαθών & υπηρεσιών.

Πηγή: Comtrade, The Economic Adjustment Programme for Greece – 3rd Review, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, European Commission, Occasional Papers 77, February 2011.

Ευκαιρίες Εξαγωγών

Ευκαιρίες Ελληνικών εξαγωγών υπηρεσιών

Εξέλιξη του Ελληνικού μεριδίου αγοράς στην παγκόσμια αγορά (2000-2009) (σε ποσοστιαίες μονάδες)

Μεταφορές

- Κυρίαρχη θέση του ελληνικού εμπορικού στόλου στην παγκόσμια εμπορική ναυτιλία.
- Στρατηγική γεωγραφική θέση της Ελλάδας για τις μεταφορές προϊόντων στην ΝΑ Ευρώπη.

Τουρισμός

- Σταδιακή άρση χρόνιων περιορισμών στη λειτουργία της τουριστικής αγοράς .
- Ανάπτυξης διαφορετικού υποδείγματος τουριστικής ανάπτυξης

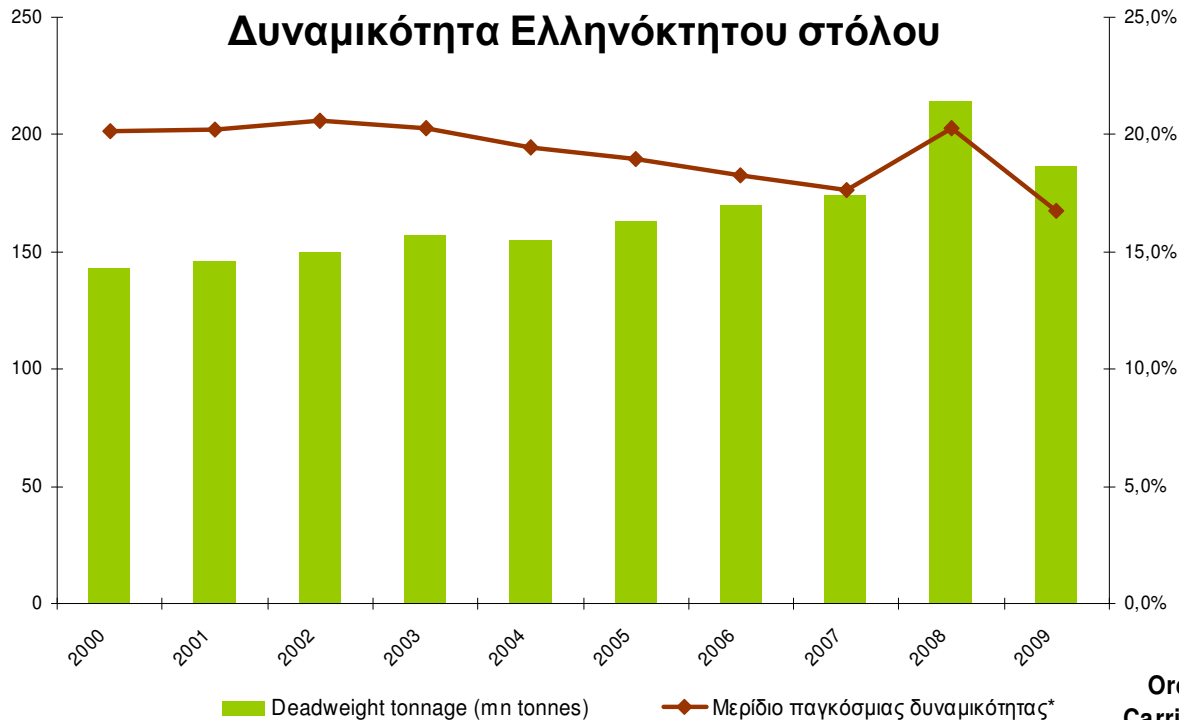
Ρυθμός ανάπτυξης του τομέα στην παγκόσμια αγορά σε σύγκριση με τον μ.ο 2000-2009 (σε ποσοστιαίες μονάδες)

Το μέγεθος της «φούσκας» είναι ανάλογο με το μερίδιο του κάθε τομέα στο σύνολο των Ελληνικών εξαγωγών αγαθών & υπηρεσιών.

Πηγή: Comtrade, The Economic Adjustment Programme for Greece – 3rd Review , Directorate-General for Economic and Financial Affairs, European Commission, Occasional Papers 77, February 2011.

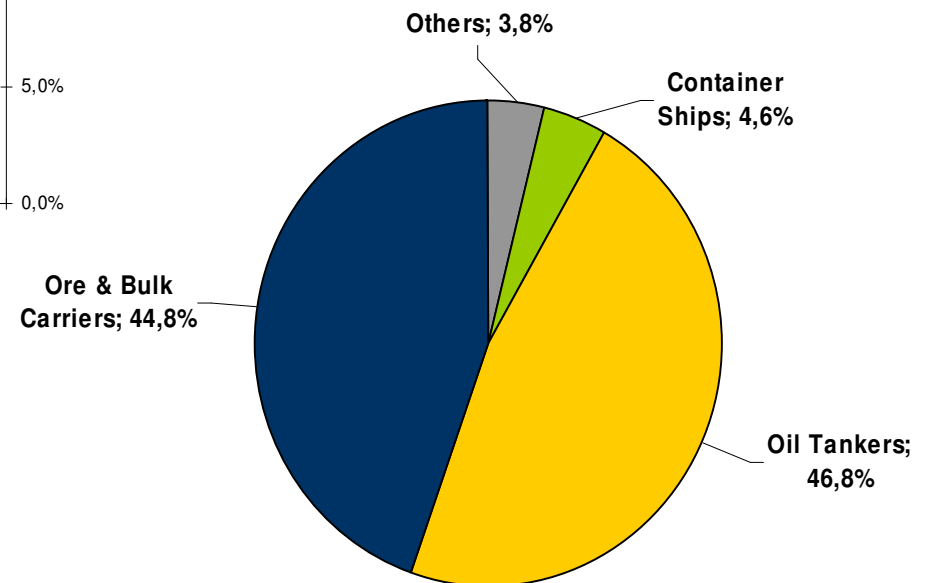
Κλάδοι Δραστηριότητας με αναπτυξιακές προοπτικές

Ναυτιλία

* Περιλαμβάνονται 35 χώρες με την μεγαλύτερη δυναμικότητα στόλου, αντιπροσωπεύοντας περισσότερο από 95% της παγκόσμιας δυναμικότητας
 Πηγή: Review of Maritime Transport Reports, UNCTAD

Ελληνόκτητος στόλος ανά τύπο πλοίου (στοιχεία 2009)

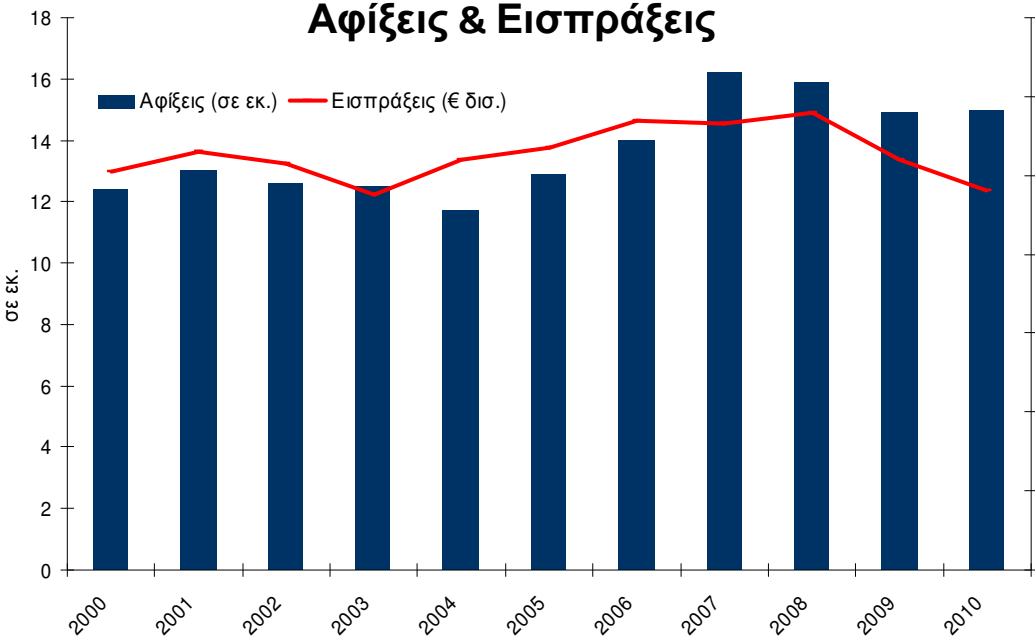

Πηγή: Lloyd's Register – Fairplay, Ιανουάριος 2010

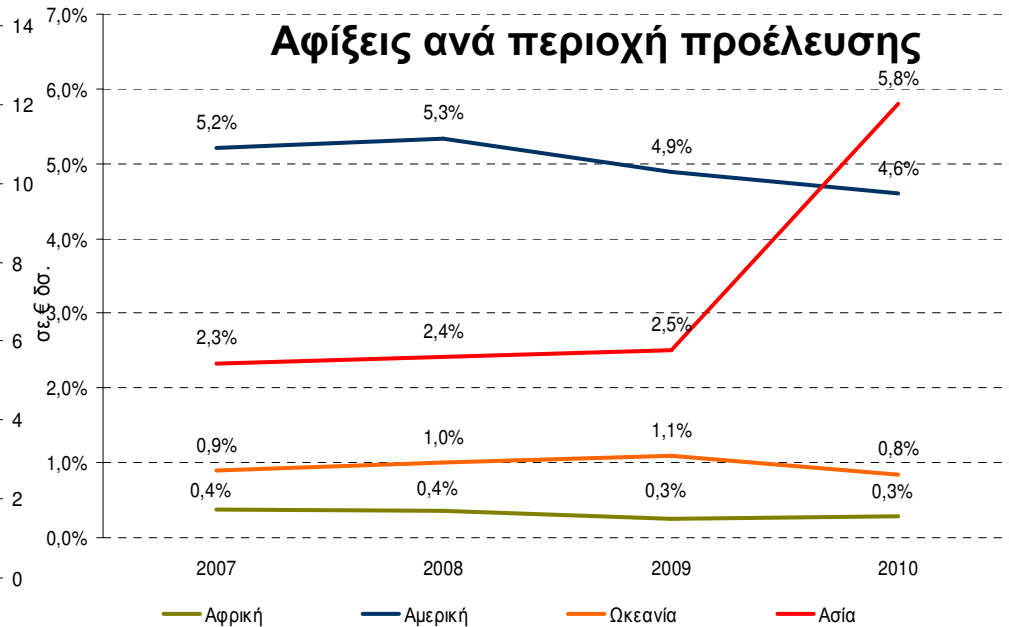
Ο Ελληνικός στόλος (πλοία με ελληνικές & ξένες σημαίες) παραμένει ο μεγαλύτερος παγκοσμίως, παρόλο που το μερίδιο δυναμικότητας μειώθηκε το 2009 κάτω από τον μέσο όρο της περιόδου 2000-2009.

Κλάδοι Δραστηριότητας με αναπτυξιακές προοπτικές Τουρισμός

Αφίξεις & Εισπράξεις

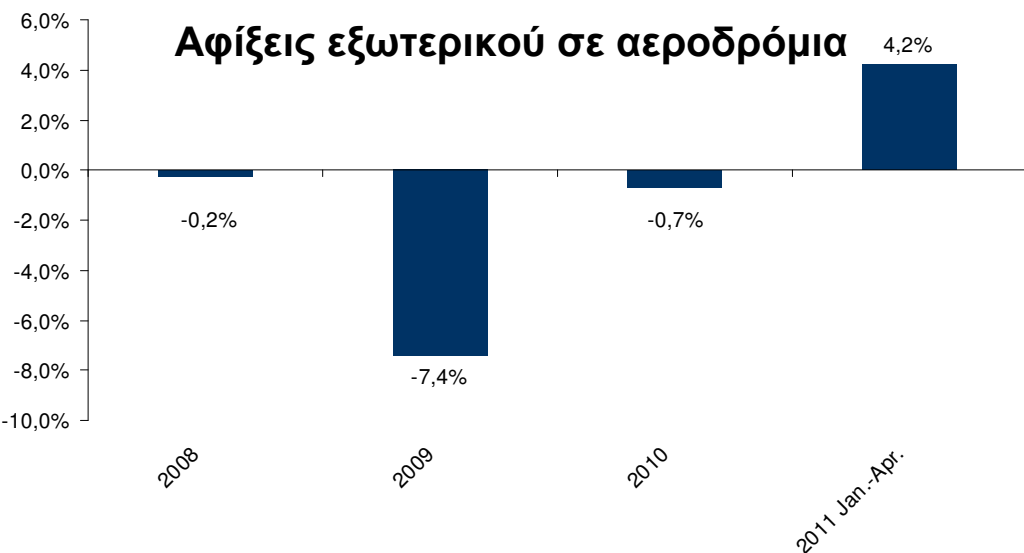

Αφίξεις ανά περιοχή προέλευσης

Πηγή: Έρευνα Συνόρων, Τράπεζα της Ελλάδος

Αφίξεις εξωτερικού σε αεροδρόμια

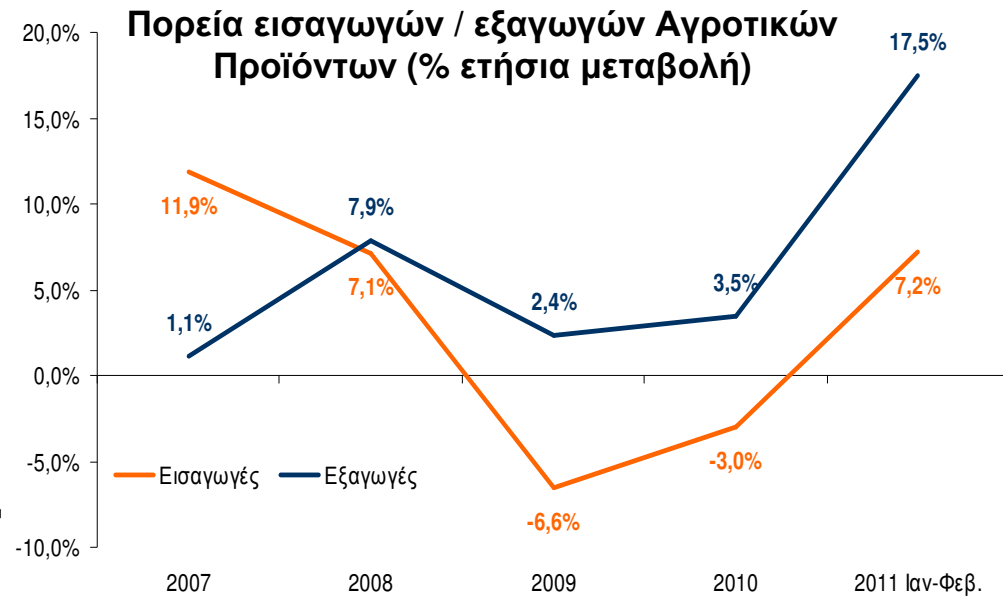
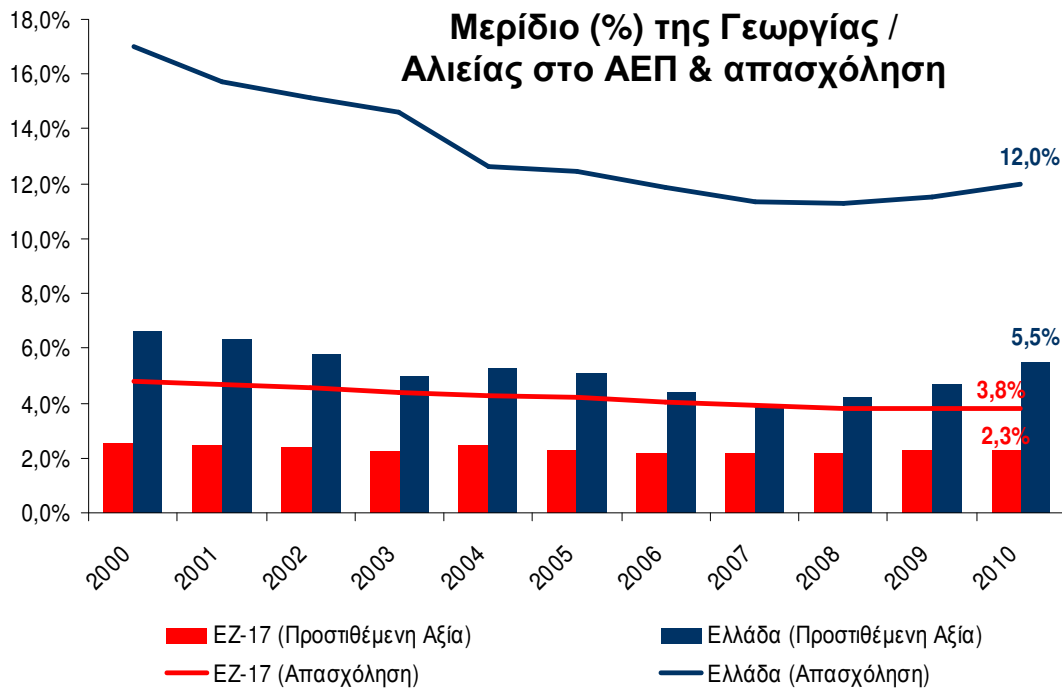

- Οι **εισπράξεις από τον τουρισμό** μειώνονται συνεχώς από το 2008, αποτυπώνοντας εν μέρει τις συνέπειες της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης.
- Οι **αφίξεις σε αεροδρόμια από το εξωτερικό** αυξάνονται από την αρχή του έτους, για 1^η φορά από το 2008.
- Οι περισσότερες **αφίξεις από την Ασία** αποτελούν καθοριστικό παράγοντα για την αντιστροφή της τάσης. Το μερίδιο των επισκεπτών στην Ελλάδα από την Ασία, ως ποσοστό του συνολικού αριθμού των αφίξεων από το εξωτερικό, έχει **υπερδιπλασιαστεί** μέσα σε ένα χρόνο, μετατρέποντας την Ασία την περιοχή προέλευσης με το 2^ο υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής (μετά την Ευρώπη)

* στα 13 κυριότερα αεροδρόμια της χώρας

Πηγή: Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ)

Κλάδοι Δραστηριότητας με αναπτυξιακές προοπτικές Γεωργία / Αλιεία

Πηγή: Πανελλήνιος Σύνδεσμος Εξαγωγέων

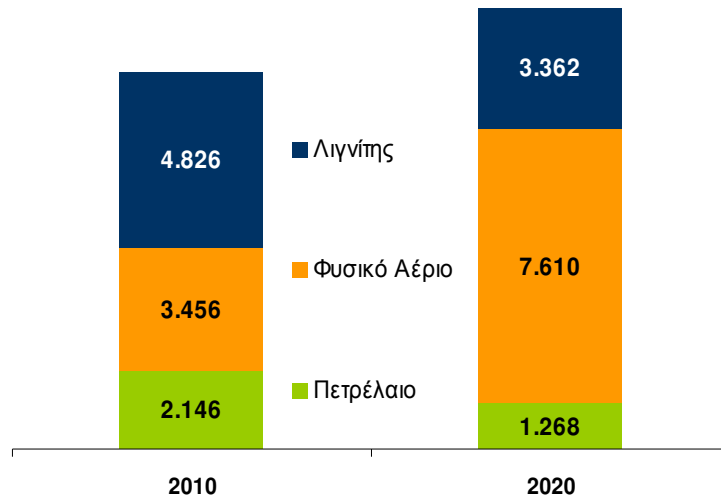
Πηγή: Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί

- Η **συμβολή του κλάδου στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία** στην Ελλάδα ήταν διπλάσια σε σχέση με τον μέσο όρο της EZ-17, την περίοδο 2000-2010.
- Η διαφορά μεταξύ του ποσοστού συμμετοχής του κλάδου στην Ελλάδα έναντι της EZ είναι ακόμα πιο εμφανής στην **απασχόληση**: Περισσότερο από 13% του εργατικού δυναμικού στην Ελλάδα απασχολήθηκε στον κλάδο Γεωργίας / Αλιείας την περίοδο 2000-2010.
- Ο κλάδος καταγράφει τον υψηλότερο ρυθμό αύξησης της απασχόλησης την περίοδο 2009-2010.
- Επιπλέον, παρά την συνεχιζόμενη ύφεση τα τελευταία 2 χρόνια, **το ακαθάριστο προϊόν του κλάδου (σε όρους προστιθέμενης αξίας) συνέχισε να αυξάνεται**, σε αντίθεση με όλους τους υπόλοιπους κλάδους της ελληνικής οικονομίας.
- Οι δυνατότητες της Ελλάδας στον εν λόγω κλάδο προκύπτουν από το ήπιο κλίμα και το έδαφός της.

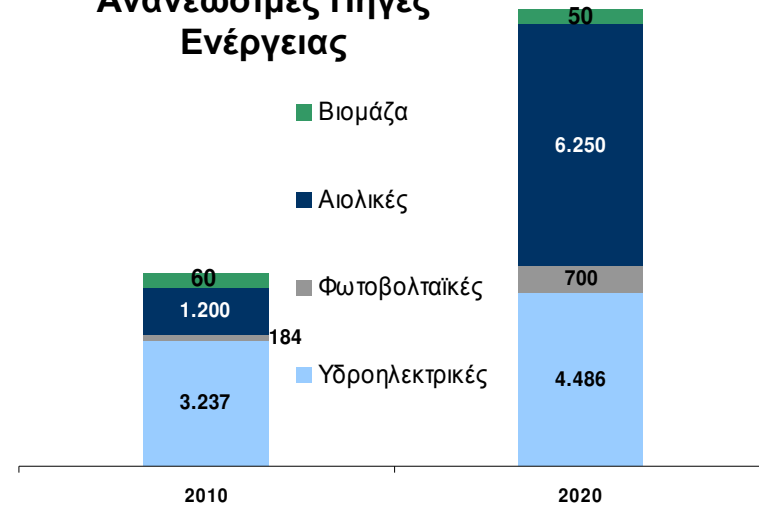
Κλάδοι Δραστηριότητας με αναπτυξιακές προοπτικές Ενέργεια

Παραγωγή Ενέργειας (εγκατεστημένη ισχύς σε MW)

Υδρογονάνθρακες

Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

Πηγή: ΥΠΕΚΑ

- Η αγορά ενέργειας κυριαρχείται ακόμα από τη ΔΕΗ (90% μερίδιο της συμβατικής παραγωγής ενέργειας το 2010).
- Παρόλα αυτά, η **διάσπαση των δραστηριοτήτων** της κυρίαρχης εταιρίας στην αγορά αποτελεί βασική προϋπόθεση του Μνημονίου.
- Η **απελευθέρωση της χονδρικής αγοράς ενέργειας** πραγματοποιήθηκε εκ των πραγμάτων το 2010, με την τροφοδοσία ανεξάρτητων προμηθευτών και μεγάλων βιομηχανιών με υδροποιημένο φυσικό αέριο (LNG) σε τρέχουσες τιμές αγοράς.
- Ταυτόχρονα, η χώρα έχει υιοθετήσει φιλόδοξους στόχους για την **διείσδυση των ΑΠΕ** στην παραγωγή ενέργειας (40% της τελικής κατανάλωσης) και στα ενεργειακά δίκτυα (10% τελικής κατανάλωσης).
- Το **φυσικό αέριο** έχει σχετικά χαμηλή διείσδυση στην τελική ζήτηση ενέργειας στην Ελλάδα (4% έναντι 22% στην ΕΕ)
- Οι **επενδύσεις σε ΑΠΕ** υποστηρίζονται από ένα σύστημα κινήτρων με **τιμολόγια τροφοδότησης (feed-in tariffs)** σε επίπεδα που εξασφαλίζονται ικανοποιητικές χρηματοοικονομικές αποδόσεις και παραμένουν σταθερά για την περίοδο του συμβολαίου με τον διαχειριστή του δικτύου (20 έτη).
- Σύμφωνα με το ΥΠΕΚΑ, οι επενδύσεις σε ΑΠΕ θα ανέλθουν στα **€16δισ.** την επόμενη 10ετία, ενώ οι διασυνδέσεις των νησιών και τα υπόλοιπα έργα του δικτύου θα απαιτήσουν νέες κεφαλαιακές δαπάνες ύψους €4-5δισ.
- Σημαντικές επενδυτικές ευκαιρίες παρουσιάζονται και στους κλάδους **ενεργειακής αποτελεσματικότητας** και **έξυπνων δικτύων.**

Αξιοποίηση δημόσιας περιουσίας – Αποκρατικοποιήσεις

Στόχοι

1. Προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων σε κρίσιμους παραγωγικούς τομείς της οικονομικής δραστηριότητας – καταλύτης ανάπτυξης, απασχόλησης & ανταγωνιστικότητας (π.χ. Cosco στο λιμάνι του Πειραιά)
2. Σημαντική μείωση του δημόσιου χρέους:
 - Έσοδα:
 - € 15δισ. την περίοδο 2011-2013, συνολικά € 50δισ. μέχρι το 2015
 - € 10-15δισ. από επιχειρήσεις & υποδομές, € 25-35δισ. από τη διαχείριση της ακίνητης περιουσίας του δημοσίου.
 - ↓ Χρέος / ΑΕΠ κατά 20π.μ. μέχρι το 2015
 - ↓ ετήσιας δαπάνης για τόκους κατά € 3δισ.

Περιουσιακά στοιχεία σε διάφορους κλάδους:

- **Υποδομές:** Αεροδρόμια, Λιμάνια, Αυτοκινητόδρομοι
- **Ενέργεια:** ΔΕΗ, ΔΕΠΑ, ΕΛΠΕ
- **Τηλεπικοινωνίες:** ΟΤΕ, Φάσμα συχνοτήτων
- **Τυχερά Παιχνίδια:** ΟΠΑΠ, Καζίνο Πάρνηθας, ΟΔΙΕ, Κρατικά Λαχεία, e-gaming
- **Τραπεζικός Τομέας:** ΑΤΕbank, Ταμείο Παρακαταθηκών & Δανείων, ΤΤ
- **Ακίνητη Περιουσία**
- **Άλλες Συμμετοχές:** ΛΑΡΚΟ, ΤΡΑΙΝΟΣΕ, ΕΑΒ, ΕΛΒΟ, ΕΛΤΑ

Διαδικασίες:

- Πώληση
- Συμφωνίες Παραχώρησης
- Στρατηγικός Επενδυτής
- Μετοχοποίηση μέσω ΧΑΑ
- Δημιουργία ειδικού φορέα («**Ταμείο Δημόσιας Περιουσίας**») στον οποίο θα ενταχθούν ειδικά χαρτοφυλάκια αξιοποίησης της κινητής & ακίνητης περιουσίας του δημοσίου.
- Για την αξιοποίηση ακινήτων, προβλέπεται η δημιουργία ενιαίου **Χαρτοφυλακίου Δημόσιας Περιουσίας**, με επιμέρους εξειδικευμένα χαρτοφυλάκια σημαντικών ακινήτων.
- Αξιοποίηση παρόμοιων χρηματοοικονομικών εργαλείων με την οργάνωση χαρτοφυλακίων σε **Εταιρίες Ειδικού Σκοπού** και προώθησή τους σε διεθνείς αγορές από ελληνικές και διεθνείς τράπεζες.

Μεγάλα δυνητικά οφέλη από μεταρρυθμίσεις στις αγορές, που θα δημιουργήσουν νέες πηγές ανάπτυξης και θα διευκολύνουν την δημοσιονομική προσαρμογή

Δυνητικά οφέλη από μεταρρυθμίσεις στις αγορές & θεσμικές αλλαγές: Αποτελέσματα από ένα DSGE Υπόδειγμα

Τα διαρθρωτικά μέτρα θα μπορούσαν να έχουν απόδοση έως και **17% του ΑΕΠ**, σύμφωνα με το υπόδειγμα GIMF, που διαμετρήθηκε για την Ελλάδα και την ΕΖ από το IOBE.

Μακροχρόνιες επιδράσεις μεταρρυθμίσεων στις αγορές των εμπορεύσιμων αγαθών-υπηρεσιών και εργασίας (% μεταβολές σε σχέση με πριν τις μεταρρυθμίσεις)

	Τομέας Μη-Εμπορεύσιμων	Αγορά Εργασίας	Συνολική Επίπτωση
ΑΕΠ	13,5	3,2	17,0
Ιδιωτική Κατανάλωση	15,5	3,7	19,6
Ιδιωτικές Επενδύσεις	12,4	2,8	15,6
Πραγματικοί Μισθοί	12,8	-0,6	12,2
Απασχόληση (ώρες)	1,5	3,4	4,8
Εξαγωγές	8,4	2,0	10,5
Εισαγωγές	6,4	1,7	8,3

Δυνητικά οφέλη από μεταρρυθμίσεις στην Αγορά και στους Θεσμούς

Βραχυπρόθεσμα

- Προσέγγιση του Ευρωπαϊκού μέσου όρου του διοικητικού βάρους: $\approx 2\%-3\%$ του ΑΕΠ.
- Απελευθέρωση «κλειστών» επαγγελμάτων: $\approx 2\%$ του ΑΕΠ.
- Σύμφωνα με εκτιμήσεις του ΔΝΤ, κάθε μείωση του κόστους των επιχειρηματικών υπηρεσιών κατά 10% που επιτυγχάνεται μέσω της απελευθέρωσης («άνοιγμα») των επαγγελμάτων, συνεπάγεται μείωση των τιμών κατά 0,5%.
- Κατάργηση των περιορισμών στον ανταγωνισμό: $\approx 2\%$ του ΑΕΠ.
- Αξιολόγηση της επίδρασης των μεταρρυθμίσεων στο Επιχειρηματικό Περιβάλλον*: εκτιμώμενη επίπτωση στον δείκτη Doing Business της World Bank: από 109^η θέση \rightarrow 79^η θέση.

Μακροπρόθεσμα

- Βελτίωση της επίδοσης της Ελλάδας κατά 45 μονάδες (3,5%) στην κατάταξη PISA του ΟΟΣΑ (σήμερα η χώρα βρίσκεται στην προτελευταία θέση): $\approx 1\%$ του ΑΕΠ.
- Εισαγωγή μηχανοργάνωσης και διείσδυση νέων τεχνολογιών (ICT) στο δημόσιο τομέα : δεν έχει εκτιμηθεί, ωστόσο ειδικά στα νοσοκομεία εκτιμάται εξοικονόμηση δαπανών 1% του ΑΕΠ.
- Αξιοποίηση περιουσίας δημοσίου: € 50δισ. μέχρι το 2015, ωστόσο η αξία της εκτιμάται περίπου στο ύψος του δημόσιου χρέους. Στην Ελλάδα, η αξία της περιουσίας του κράτους είναι από τις υψηλότερες παγκοσμίως.

Χρειάζονται πρόσθετα μέτρα (Ελλάδα)

Πολιτική συναίνεση σε μια ελάχιστη «πλατφόρμα» 12 σημείων

1. Συνεπής εφαρμογή Μνημονίου:

- Περιορισμός δαπανών – μείωση της μισθολογικής δαπάνης / κοινωνικών επιδομάτων χωρίς αντίκρισμα.
- Σημαντική ενίσχυση / διάχυση πληροφόρησης στην κοινωνία για τα οφέλη του Μνημονίου – όραμα για το μέλλον – δυναμική εξόδου από την κρίση (δημιουργία **Παρατηρητηρίου Εφαρμογής του Μνημονίου**). Αν υπάρξει πλειοψηφικό κοινωνικά ρεύμα κατά του ΠΟΠ, η Ελλάδα θα οδηγηθεί στη χρεοκοπία!

2. Επιτάχυνση μεταρρυθμίσεων-αποκρατικοποιήσεων (π.χ. ιδιωτικοποίηση κρατικών νοσοκομείων, αξιοποίηση στρατοπέδων, χωρισμός ΔΕΗ σε θυγατρικές (βλ. ENEL), απελευθέρωση αγοράς ενέργειας, 2^η φάση μεταρρύθμισης του ασφαλιστικού συστήματος).

- Οτιδήποτε συμβάλλει στη μείωση του δημόσιου χρέους έχει την μέγιστη κοινωνική ευημερία για τις επόμενες γενιές.
- Μπορεί να χρειαστεί να πουλήσουμε εισηγμένες εταιρίες σε χαμηλές (χρηματιστηριακά τιμές), αλλά με τα έσοδα μπορούμε να επαναγοράσουμε κρατικά ομόλογα σε πολύ χαμηλότερες τιμές από τις ονομαστικές!

3. Άρση αντικινήτρων (250) στην επιχειρηματικότητα και τις επενδύσεις (απλοποίηση - κωδικοποίηση διαδικασιών, εργασιακά / ασφαλιστικά θέματα, φορολογία, συναλλαγές με το δημόσιο, μη ανταποδοτικές επιβαρύνσεις υπέρ τρίτων, λύση / εκκαθάριση επιχείρησης)

4. Ρευστότητα στην οικονομία:

- Εμπροσθοβαρής χρήση των αναπορρόφητων κοινοτικών κονδυλίων (συγχρηματοδοτούμενου μέρους του ΠΔΕ, ~7% του ΑΕΠ) – κοινή πρόταση των πολιτικών αρχηγών προς την Ε.Ε.- πρέπει να παρουσιάσουμε αξιόπιστα επιλέξιμα σχέδια
- Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
- Προσέλκυση ξένων ιδιωτικών κεφαλαίων για επενδύσεις (νοοτροπία “fast track” σε όλες τις επενδύσεις)
- Τραπεζικό Σύστημα: αύξηση μετοχικού κεφαλαίου, χρήση Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας
- Αποπληρωμή χρεών του Δημοσίου προς τον ιδιωτικό τομέα

Χρειάζονται πρόσθετα μέτρα (Ελλάδα)

Πολιτική συναίνεση σε μια ελάχιστη «πλατφόρμα» 12 σημείων (συνέχεια)

5. **Ευελιξία στην αγορά εργασίας:**
 - Πρέπει να μετακινηθεί το 10-15% του εργατικού δυναμικού από κλάδους μη εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών σε εξαγωγικούς τομείς & κλάδους εμπορευσίμων (υποκατάστατα των εισαγωγών) – Σημαντικός ρόλος των κοινωνικών εταίρων.
6. **10ετές αναπτυξιακό πρόγραμμα** – πλήρης αναδιάρθρωση της ζήτησης & προσφοράς:
 - Προσανατολισμός σε κλάδους με συγκριτικά πλεονεκτήματα (τουρισμός, υπηρεσίες μεταφορών (περιφερειακό κέντρο ΝΑ Ευρώπης), αγροτικός τομέας, πράσινη τεχνολογία – στόχοι ενεργειακής πολιτικής).
7. **Αποκατάσταση διευθυντικού δικαιώματος στις ΔΕΚΟ**
8. **Χρήσεις γης – Εθνικό χωροταξικό:** Απλοποίηση αδειοδότησης (μια και μόνη άδεια, αρχή της άπρακτης προθεσμίας)
9. **Θέσπιση μόνιμων γενικών γραμματέων στη Δημόσια Διοίκηση**
10. **Εκπαίδευση:**
 - Πανεπιστήμια – εκλογή αρχών (Πρυτάνεις / Πρόεδροι Τμημάτων) χωρίς συμμετοχή φοιτητών
 - Πρότυπα Δημόσια Σχολεία σε υποβαθμισμένες περιοχές.
 - Ενίσχυση του «τριγώνου της γνώσης»:
 - ✓ **παιδεία** (μετάδοση της γνώσης), **έρευνα** (δημιουργία γνώσης), **καινοτομία** (εφαρμογή της γνώσης)
11. **Καθορισμός ποσοτικών στόχων για τη βελτίωση των θεσμών:**
 - μέτρα για την επιτάχυνση απονομής δικαιοσύνης
 - βελτίωση της διεθνούς κατάταξης της Ελλάδας τα επόμενα 3 χρόνια

Χρειάζονται πρόσθετα μέτρα (Ελλάδα)

Πολιτική συναίνεση σε μια ελάχιστη «πλατφόρμα» 12 σημείων (συνέχεια)

12. Προσαρμογή του Ιδιωτικού Τομέα στο νέο αναπτυξιακό πρότυπο:

- Μακροχρόνια επιχειρηματική στρατηγική :
 - Ορθολογική χρήση ανθρώπινου δυναμικού – **εκπαίδευση / κατάρτιση προσωπικού**
 - Εισαγωγή **πληροφοριακών συστημάτων** – σύγχρονα οργανωτικά & διοικητικά πρότυπα
 - **Διεθνείς στρατηγικές συνεργασίες**
 - Υιοθέτηση IFRS
- Επιχειρηματικότητα προσανατολισμένη στην **εξωστρέφεια**
- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας μέσω κατάλληλης προσαρμογής επιχειρηματικού μοντέλου
- Νέος κύκλος ανάπτυξης μέσω **καινοτομίας** & επενδύσεων σε **διεθνή δίκτυα**

Χρειάζονται πρόσθετα μέτρα (Ευρωζώνη)

1. Δημοσιονομική Πειθαρχία – Οικονομική διακυβέρνηση

- Εμβάθυνση της ενοποίησης
- Δημιουργία Υπουργείου Οικονομικών της Ευρωζώνης

2. Ενίσχυση Μηχανισμών EFSF/ESM

- Αγορά ομολόγων από τη δευτερογενή αγορά
- Έκδοση **ευρωομολόγου** (ομόλογα τύπου Brady, πρόταση Gross-Mayers)
- Παροχή εγγυήσεων Ευρωζώνης ως κίνητρο για του ομολογιούχους για την ανταλλαγή παλαιών με νέα ομόλογα σε τρέχουσες (χαμηλότερες) τιμές.

3. Συμμετρία προσαρμογής: Το βάρος της προσαρμογής να πέσει τόσο στις ελλειμματικές όσο και στις πλεονασματικές χώρες-μέλη (π.χ. καθορισμός ανώτατων ορίων ελλειμμάτων / πλεονασμάτων στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών)

4. Ενίσχυση εποπτείας τραπεζικού συστήματος από ΕΚΤ (ή άλλο μηχανισμό της EZ) (αυστηροποίηση κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας – Βασιλεία III)

Συμπεράσματα

- ✓ Η χειρότερη οικονομική κρίση στην Ελλάδα από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.
- ✓ **Ιστορική εμπειρία μεταρρυθμιστικών προσπαθειών – σταθεροποιητικών προγραμμάτων:** κατά τη διάρκεια της 10ετίας του '90, η Ελλάδα κατάφερε να επιτύχει παρόμοια δημοσιονομική προσαρμογή με αυτή που περιγράφεται στο Μνημόνιο. Παρόμοιες δυνάμεις θα μπορούσαν να ενεργοποιηθούν σήμερα.
- ✓ Σημαντικές **ευθύνες της Ευρωζώνης** για την καθυστέρηση στη λήψη αποφάσεων. Παρόλα αυτά, ελήφθησαν ιστορικές αποφάσεις για την στήριξη του κοινού νομίσματος.
- ✓ **Καθυστέρηση της Ελληνικής Κυβέρνησης** στη λήψη και εφαρμογή των απαραίτητων δημοσιονομικών και διαρθρωτικών μέτρων, ώστε να επιτευχθούν οι δημοσιονομικοί στόχοι και να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας.
- ✓ **Η συμφωνία με ΕΕ/ΕΚΤ/ΔΝΤ συνέβαλε στην αποτροπή της χρεοκοπίας** της Ελλάδας και επέβαλε τον αναπροσανατολισμό της οικονομικής της οικονομικής πολιτικής.
- ✓ Τα μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά την οικονομική δραστηριότητα, περισσότερο απ' ότι αρχικά προβλεπόταν. Παρόλα αυτά, **τα μακροχρόνια αναπτυξιακά οφέλη των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων υποεκτιμούνται.**
- ✓ Ανάγκη για **πλήρη εφαρμογή του Μνημονίου – Επιμονή στους Στόχους:**
 - Κοινωνική αποδοχή: επεξήγηση του οράματος, καταπολέμηση φοροδιαφυγής, καταπολέμηση ανεργίας
 - Έλλειψη πολιτικής συναίνεσης
 - Αντιδράσεις συνδικάτων – σθεναρή αντίσταση στην αλλαγή
 - Αδυναμία / Ανικανότητα Δημόσιας Διοίκησης να εφαρμόσει τα προβλεπόμενα μέτρα